Rahwa Sõna

Ilmub 6 korda nädalas.

Üksiknumbri hind 5 senti

Toimetus ja talitus: Tallinn, W. Tarwa m. 31. Telefonid: toimetus 17-68 ja 8-61, talitus 8-61 ja 15-28. Toimetus annab kaastööliste tarwitamise järele. Tellimata käsikirjad tagasi ei anta. Käsikirjad tuleb kirjutada ainult ühele lehe küljele. Wastutaw toimetaja. Kirjade aadress: „Rahwa Sõna" Tallinn.

Tellimise hind postiga: 1 kuu 1.25 kr., 6 kuud 6.75 kr., 2 „ 2.50, 12 „ 13.00, 3 „ 3.50. Wäljamaale 1 kr. 25 s. kuus.

Kuulutuste hinnad: Kuulutuste küljel ühe weerul 5 senti millim., teksti ees 10 s. mm., teksti sees 12 s. mm., teksti kõrwal 15 s. mm. Töölisorgan ja tekaartide kuulutused poolehinnaga.

Kuulutusi wõetakse wastu kella 2. „Rahwa Sõna" tellimisi wõtawad wastu kõik wabariigi postiasutused ja oma tellimiste wastuwõtjad.

Nr. 212 (766) — Tallinnas, teisipäewal, 17. septembril 1929. a. — III aastakäik.

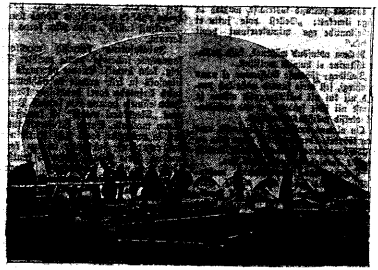

See on õhulaew!

Kuulus õhulaew „R. S. 27" pidi Leipzigi lähedal mootoririkke tagajärjel hädamaandumise ette wõtma. Sõiduki juht ja tema kaaslane said kergemalt wigastada. Õhulaewa riisud, mis enam pea millekski ei kõlbanud, koristas tuletõrje õnnetusekohalt.

Pildil: „R. S. 27" peale hädamaandumist.

Jõhwi ühisgümnaasium kümneaastane.

Õpilast 586, lõpetanud 137.

Wiru maakonna Jõhwi ühisgümnaasium pühitseb 21. sept. s. a. oma 10. aastapäewa. Päewa kawas on aktus kell 10 hommikul, pärast lõunat wilistlaskogu üldkoosolek ja õhtul pidu wilistlaskogu korraldusel.

Jõhwi gümnaasiumi asutamise küsimus oli päewakorral 27. juulil 1919. a. Jõhwi alewi ja Alutaguse waldade esitajate koosolekul. Siin tehti otsuseks paluda Wiru maawalitsust awada gümnaasium Jõhwis, kui Alutaguse keskkohas. Wiru maakonna nõukogu 9. aug. 1919. a. otsustas awada Jõhwi realgümnaasiumi kahe klassiga ja kolme õpejõuga.

1. augustist 1923. a., mil gümnaasium oma ruumidesse, selleks ehitatud majja, kolis, nimetati kool ühisgümnaasiumiks humanitaar- ja realharuga. 1924. a. suleti realharu ja selle asemele awati põllumajandusharu. 1928. a. otsustati sulgeda humanitaarharu klassid järkjärgult ja jätta ainult põllumajandusharu. Nimetatud otsust ei ole Wabariigi Walitsus weel lõpulikult kinnitanud.

Gümnaasiumis on üldse õppinud 586 õpilast. Kooli on lõpetanud kaheksa lennus 137 õpilast.

Jõhwi keskkooli looja ja esimene juhataja (1. sep. 1919. a. kuni 1. aug. 1921. a.) August Möller.

Nõukogude sõjalaewad Soome lahes kokku põrganud.

3 madrust surma, 14 haawata.

Berliin, 15. septembril. Nagu Moskwast teatatakse, on nõukogude miinilaewad „Wolodarski" ja „Woikow" manööwrite ajal Soome lahes kokku põrganud ja raskesti wigastada saanud. Mõlemad laewad toodi Kroonlinna dokki. Kokkupõrkel on kolm madrust surma ja 14 haawata saanud, neist kaks raskesti. Nii ei olnud lehtede teated katastroofist Soome lahes sugugi alusetu.

Suur uputus Lõuna-Ameerikas.

New-York, 15. septembril. Lehtede teatel walitsewad Vera Cruzi ja Caraca piirkonnas Mehikos suured uputused. Üks linn olewat täielikult wee all. Banaaniistandused olewat raskelt kahju saanud. Ka palju inimesi olewat hukkunud. Raudteeühendused on katkenud.

Sõjawarustusladu põles ära.

New-York, 14. septembril. Tulikahju tabas mereWäe sõjawarustuse lao Portsmouthi lähedal (Wirginias). Tules hukkus mitu miljonit padrunit ja mitmesugust püssi.

Raske õnnetus Lõuna-Slaawia söekaewanduses.

20 töölist surma.

Belgrad, 14. septembril. Ühes Lõuna-Slaawia söekaewanduses oli plahwatus. 20 töölist sai surma ja 9 raskesti haawata.

Kinoteater „SKALA" Wabriku tän. 8.

Lars Hanson ja iludus Gina Manes filmis

„UIMASTUS".

Kriminaal romaan 12 jaos. Ilusam kurbmäng merel. Üksik tuletorn. Pariis. Giljotiin. Tundmata teed. Perekonna õnne kaotamine. Raske süüdistus mõrtsukatöös j. n. e.

2) Ameerika nali. 3) Nädalaringwaade.

Algus kell 5.

„GRAND-MARINA"

17. septembrist. 17. septembrist.

Maailma suurteos! Maailma esietendus!

Ekraani-kuninga Emil Jannings'i uus maailma triumf MORITZ STILLER'I 1929 a. haruldases suurteoses Moskwa Kunstiteaatri näitleja Olga Baklanowa ja Fay Wray osawõtul

„Patu tänaw"

Waimukas draama elu nõrkusest ja armastuse jõust 14 j. „Põhja" kroonimatu kuninga — taltsutamatu apaaschi wägiwald, wõim, kuritegewus, patune armastus ja kirg. Olga Baklanowa — langenud tänawtüdruk... ja Fay Wray — süütu, püha naine enda hää ja halwa taltsutamata apaaschi elus, kes 13-aastasena jõudis elu kõigi saladusteni...

II) „Paramount kroonika" nädalaringwaade. III) Lõbus Ameerika naljap. 3 w.

NÄITELAWAL: 1) Priimaballeriin MIRA MIRALDA: a) grotesk, b) walss. 2) A. Wertinski: laule. 3) A. Tamm: tenor ja teisi ettakandeid.

Pilti saadab suur orkester S. Wassiljew'i juhatusel walitud repertuaaril.

Wabasjal muusika. Autaardid ja kontramargid seilele eeskawale maksawusetad. Algus k. 1/26, 8 ja 10 õht.

Kino ENDLA Näituseplatsil Kõnetr. 26-51.

Alates 16. skp. wäljapaistew kahekordne esietendus!

1) „Suure armastuse poeem". Draama eneseohwerdamisest 10 j. Peaosades: Alfons Fryland, Elsa Temary, Rachel Dewlery, Chacotouny ja teised.

... pole suurimat armastust kui see, et keegi annab oma elu oma sõprade eest...

2) Don Mike — mees pistodaga. Seiklusfilm 5 j. Mexiko asunikkude elust. Peaos.: Ruth Clifford ja Fred Thomson oma imehobuse „Hõbekuningaga".

Algus äripäewadel kell 5; pühapäewadel kell 2.

Kinoteater DIANA Kopli tän. 2.

16. septembrist alates suur grandioosne eeskawa!

Hästi tuntud ja lugup. Gösta Ekmann'i ja R. Kell'i kaast.

„REWOLUTSIOONI PULM"

(Ühe öö ohwer). Suur ajalooline draama 14 suures jaos. (Mõlemad seeriad korragat. Prantsuse rewolutsiooni ajast... Öösel helisesid kellad, mis kuulutasid tapatöö algust... õnn oli üürike ja saatus karm, mis kiskus kallima kaisutustest...

Ameerika naljapilt 3 jaos.

Kinoteater „Kungla" W. Pärnu m. 31.

Suur põnewa sisuga kahekordne eeskawa, maailma löökfilmid: „Ela tormid" (S. O. S.). Eludraama 12 j. Peaosades LIANE HAID, ALFONS FRILAND ja HARRY NESTOR. Romaan Wahemerel, südantlõhestaw luksusauriku hukkumise stseen. Tripolis... päike... liiw... dromedaaride trupid. Kõrbe palawuse ja palmide wilus. Ilus loodus erkepingutawad elamused.

2) „Õhuwallutajad". Lõbus farss 8 jaos. Meelikõitew film Kalifornia lennukoolist lenduröpilaste elu nende loodused esimeseks lennuks, rõõmud, mured. Ennenägematad lennu-trikid. Surmasõlmed, stopprid, sorkad jne. Peaosades SUE COROL, DAWID ROLLINGS ja ARTHUR LAKE.

Algus äripäewadel kell 5.

KINO „FORUM" Narwa m. 1?

17-st sep. kaks suurfilmi korraga!

„Tema tume täpp". Pikantne, omapärane farss. Peaosades weetlew iludus Lilian Harwey ja daamide lemmikud Willy Fritsch ja Harry Halm.

2) Broadway Ingel. Armastuse draama kuulsate Ameerika näitlejate LEATRICE YOY ja WICTOR WARCONI kaastegew.

Algus ärip. kell 5, pühap. kell 2.

KINO „MODERN" S. Tartu m. 4.

14. septembrist. Noorsoole lubatud.

„ARMASTUSELOSS"

Haaraw praegusaja suurilma romaan.

Peaosas daamide lemmik, kuulus näitleja Iwan Petrowitsch.

LISAKS AMEERIKA NALI ja „UFA" NÄDALRINGWAADE.

Algus äripäew kl. 1/25, pühap. kl. 1/22.

UUS ELUKALLIDUSE TÕUS.

Walitsus tuli wabrikantidele wastu.

Tõstis riide ja nahakaupade tolli kuni 150 protsenti.

Tööliste palkade tõstmisest „pole juttu olnud."

Eile lõunawaheajal majandusminister Zimmermann seletas ajakirjanikkudele, et eilsel päewal kõrgendatud ja maksma hakanud tollitariifid tekstiilalal peawad sundima meie publikut tarwitama oma maal walmistatud kaupasid. Et wabrikud tolli tõstmist ära ei kasutaks, on wõtnud ministeerium wabrikantidelt pangagarantii, tekstiilwabrikuilt kaalukelt 5.000.000 k., kusjuures garantiis on öeldud, et pank selle wälja maksab wastuwaidlemata korras, kas ministeerium seda on üldse õigus wõtta wõi mitte. Wabrikud ei tohi tõsta hinda ega müügitingimusi. Müügitingimused on niisugusele kauwmehele arwatud, kelle wekslel wõetakse Eesti Panka diskonteerimiseks wastu.

50.000 krooni suuruse pangagarantii on esitanud: a.-s. „Balti puuwillaketramise ja kudumise wabrik", o.-ü. „Kreenholmi puuwillasaaduste manufaktuur", o.-ü. „Narwa kalewimanufaktuur" ja Sindi kalewiwabriku ühisus. 25.000 kr. suuruse pangagarantii on esitanud a.-s. „Ühendatud saapa- ja nahawabrikud" ja nahatööstuse a.-s. „Union".

Ühtlasi kautsjoniga on ettewõtted ka esitanud oma toodete proowid, hinnakirjad ja müügitingimused.

Wabrikantide nõudmine tolle tõsta olewat tingitud sisewee kaswamisest, omamaa saaduste järgi olewat nõudmine wäga wäike.

Ühendusel tollide tõstmisega küsiti ministrilt, kas ka tööliste palkasid kawatsetakse tõsta — millele minister wastas, et sellest pole juttu ei wabrikantide ega ministeeriumi poolt tehtud.

Nii on teostunudki tolli kõrgendamine tekstiiltööstuse toodete, nahakauba ja jalanõude kohta — mõnel kaubal kuni 150%. Peamiselt on toll pandud neile tarbeainetele, mis ministri arwates wastawat täiesti tegeliku elu nõuetele — nii kangalõimed, pleekimata peturiie. Tolli alt on wabad aga tallanahk ja rullinut.

Kõnesolew tollikõrgendus on maksew kuni 1. okt. 1930. a. Riigikogu kokku tulles otsustab kas seekordne tollikõrgendus maksma jääb wõi mitte.

Üldse tolli alla kaduwad kergemad ülikonnad, naisterahwa riietus jne.

Tollikõrgendus pandi maksma laupäewa õhtul telegraafiteel.

Kõrgendatud tollid on järgmised: suured nahad „Rindber" ja suured nahad mööbli jaoks, mis enne tolliti 0,9 kuldfranki netto kilogramm, lähewad nüüd 2,50 fr. klgr. Must kroompargi wasikanahk, oli enne 1,7 fr. — nüüd 3,75 fr.

Suuresti on tõstetud kergemate jalanõude tolli. Saarapaari pealt wõeti enne toll: 4,5 fr. Nüüd on saapad, mis raskemad kui 1350 gr., endise tolliga, saabastelt, mis 1101—1350 gr., wõetakse uue määra järele toll: 7 fr. ja saabastelt, mis kergemad kui 1100 gr. — 9 fr.

Kummitoodeteist on kalosšid, botikud ja säärsaapad jäetud umbes endise tolliga — 1 fr. (enne oli 0,975 fr.), kõigi muu kummitoodete toll tõsteti aga ligi 5-kordseks — 4,5 fr.

Puuwillane lõng pleekimata jääb endise tolliga, pleegitud lõnga tolli tõsteti aga umbes 100% wõrra. Samuti tõsteti 100% wõrra ka wärwitud puuwillase riide tolli.

Kergemate willaste kangaste (naiste ülikondade) tolle tõsteti ligi 200% — enne oli 5,6 fr., nüüd 11 fr. Raskemad willased riided (meeste ülikonnariie jne.) jääwad endise tolliga.

Tollide kõrgendus, mis walitsuse poolt maksma pandud, on praeguse elukallisuse järsk tõstmine. Tollid on kõrgendatud küll kodumaa tööstuse kaitsemise suitsukatte all, kuid nad ei tähenda midagi muud, kui wabrikantidele konkurentsi kõrwaldamist ja wõimaluse loomist hindasid tõsta oma heaksarwamise järgi. Pisikestel garantiidel, mis wabrikud annawad walitsusele, ei ole mingit tegelikku tähtsust. Ei saa walitsus tegelikult kuidagi kontrollida turuhindu.

Kui majandusministrilt küsiti, kas ka tööliste palkasid tõstetakse, wastas ta wäga ilmekalt: „Sellest pole juttu ei wabrikantide ega ministeeriumi poolt tehtud."

Rahwa ostujõud wäheneb, kuid palkade tõstmine ei huwita walitsust.

Tollidega tööstuse kaitsemine ei anna tagajärgi, sest meie suured wabrikud peawad nii kui nii wälisturgusid otsima ja ennast nii sisse seadma, et nad wälisturul oleksid wõistluswõimelised.

On olemas walitsusel teisi teesid oma maa tööstuse edendamiseks, nagu seda on tollide kaotamine sisseweetawatelt tooresainetelt, soodsad kaubalepingud jne.

Strandmann-Zimmermanni majandusline tarkus seisab aga ainult uute tollide pealepanemises. Selle all kannatawad nii waesemad kui keskkihid, kes kaupadelt rohkem maksma peawad.

Riigi eelarwe arutamise puhul kõnelesid töörahwa kõnemehed ka kaudsete maksude alandamise wajadusest. Riigi etteotsa saades aga kõrgendasid tolle esimese järgu tarbeainetelt mitmekordseks. Seda nõuawad ju wabrikandid ja nende huwid peawad ometi töörahwa ridades esirinnal sammuma. Nende taskud on waja täita laiade tarwitajate hulkade arwel.

Ei ole wist kahtlust, et Strandmann oma „tolliõnnistust" Eesti rahwale kaela sadada laseb warsti ka uute wiljatollide näol, nagu seda soowiwad kogumehed.

Niisugune elukallidusse tõstmine on täiesti hukkamõistetaw.

Küsimuse juure pöörame pikemalt tagasi ühes järgmises numbris.

Helsingi Tööwäe Meeskoori kontsert.

14. sept. esines „Estoonia" kontsertsaalis Helsingi Tööwäe meeskoor huwitawa kontserdiga. Mainitud koor omab hea häälematerjali, eriti äärmistes häälerühmades esimestes tenorites ja teistes bassides, mis maiwed iseäranis kõlasid õige täiedalt. Ka on rõhku pandud kooris hääletseadmise ja diktsiooni peale, milletõttu hääled kenasti ühte sulasid. Kawa oli huwitawalt kokku seatud ja wiidi ka hoogsalt läbi. Pea kõiki laule tuli korrata. Iseäranis suurt poolehoidu publiku poolt leidis Toiwo Kuula „Tantsult tulles", mida kolm korda tuli korrata.

Juhatajatena toimisid meeskoori kauaaegne juhataja wana meister Pesola, keda loetakse Soome paremaks heliloojaks ja kelle arwele ka nähtawasti tuleb kirjutada koori kunstiline kõrgus. Juba esimese palana ette kantud Pesola oma „Meeskoori marss" lõi kuulajates ülewa meeleolu. Sama jätkawalt juhatas ka praegune koori juht Nurminen, kes omapärase juhtimise wiisiga koori enesega kaasa wiis. Igatepidi kontsert jättis hea mulje kuulajatesse. Tugewa aplausi tõttu, mis kuidagi lõppeda ei tahtnud, tuli kooril anda weel lisapalasid. Ärateenitud tänutäheks annetati koorile loorberipärg Tallinna Meestelaulu seltsi poolt ja lillesid Tallinna Tööliste teatrilt ja teistelt organisatsioonidelt. Tahaksime loota, et meie wennasrahwa parima töölismeeskoori külaskäik ei jääks wiimaseks.

R. Goldschmidt.

Kolm tulekahju maal

Inimene põles söeks.

13. sp. südaööl tekkis tulekahju Wirumaal Koie wallas Kriuicha külas. Siin süttis põlema Iwan Barõgini saun. Tulle jäi 68-a. saunaperemees Iwan Barõgin, kes seal magas ja põles söeks. Samuti jäid sisse sepatööriistad.

Kahju 50 krooni. Kinnitatud oli saun sama summa eest.

Luke wallas Jaarusete asundusel süttis ja põles maha Mihkel Kali rukkipõhu rõuk. Häwis 9600 kilo põhku 260 kr. wäärtuses.

Häwinenud warandus tule wastu oli kinnitamata ja tuli sai alguse omaniku 7-aastase tüitre läbi.

Irboska wallas Koristnitsa külas läks põlema Filipp Tšiwodki rehi 7 koorma peksmata rukkiga, 3 koorma wikiga. Tules häwines weel regi, wanker ja rukkiõled, kokku 650 kr. wäärtuses.

Rehi oli kinnitatud 300 kr. eest, juurdlus tule alguse asjas kestab.

Haagi kohtukoja uus põhikiri wõeti wastu.

Ühisriigid ühinewad kohtukojaga.

Rahwastelliit tehku tegemisi heakstegemisepanga küsimustega.

Peahuwi kallaletungi ohwriks langenud riigi rahalise toetamise küsimuse ümber.

Genf, 14. septembril. Rahwasteliidu täiskogu pidas täna õhtupoolikul awaliku koosoleku, mis peaasjalikult oli pühendatud Haagi alalise rahwuswahelise kohtukoja asjadele. Pärast Kreeka delegaadi Politise aruannet wõeti wastu kohtukoja uus põhikiri. Samuti wõeti wastu eriprotokoll Ühisriikide ühinemise kohta rahwuswahelise kohtukojaga. Selle protokolli wastuwõtmine annab Ühisriikidele wõimaluse Haagi kohtuga ühineda. Edasi wõeti wastu soowiawaldus, mille järele Haagi kohtukoja liikmed peaasjalikult rahwuswahelise õiguse tuntumate praktikute hulgast tuleb walida. Lõpuks wõeti wastu aruanne kontrollkomisjoni liikmete walimissüsteemi ümberkorraldamise kohta. Sellele komisjonile allub teatawasti kogu rahwasteliidu rahanduslik tegewus.

Enne koosoleku lõppu tuli Taani, Norra ja Poola poolt ettepanek, milles nõutakse, et rahwasteliidu asutused, peaasjalikult rahwasteliidu nõukogu, rahwuswahelise heakstegemispanga loomise küsimusega tegemist teeksid, sest niisuguse panga on palju ühist rahwasteliidu majanduslikkude ja rahanduslikkude eesmärkidega. See ettepanek äratab rahwasteliidu ringkondades suurt huwi.

Kohe pärast koosolekut kirjutasid 13 riiki Haagi kohtukoja põhikirja rewideerimisprotokollile alla.

Keskkuwine kuumus Saksamaal.

Berliin, 16. septembril. Keskkuwine kuumus kestab Saksamaal edasi. Berliinis näitas termomeeter eile 26 kraadi warjus. Ilmajaamade ennustuste järele wõiwad soojad ilmad pikemat aega kesta, kuigi temperatuur pikkamisi langema hakkab. Täna hommikul oli Berliinis pilwine.

Granaat häwitas poisikese.

Riia, 16. septembril. Kalseni wallas Letgallias leidis keegi 9-aastane poisike wäljalt wana granaadi. Granaat plahwatas ja poisike kisti tükkideks.

Ulakad tahtsid rongi kraawi lasta.

Liipripakk roobastel.

Esmaspäewa warahommikul kella 5.25 ajal, kui mootorrong nr. 171 Ilsari jaama oli jõudnud, tundsid sõitjad rongis tugewat põrutust. Rong peatati. Kui raudteeametnikud liinile põrke põhjust uurima läksid, leiti sealt wana liipripakk, mis kisjet teed oli asetatud. Täis hooga liikuw rong oli peaaegu kraawi paisanud. Sellega jäi raskem õnnetus tulemata. Ulakate kindlakstegemiseks on politsei juurdlust alustanud.

Parma plahwatuskatastroofis 20 inimest surma.

Rooma, 14. septembril. Wiimase teate järele on Parma plahwatus-katastroofis 20 inimest surma jäänud.

Rooma, 16. septembril. Parma plahwatuskatastroofi [illegible] alt leiti weel kolm laipa. [illegible] haawatuist surid laatsaretis [illegible]. [illegible] on plahwatuskatastroofi surnu[illegible] arw nüüd 25.

Saladuslik kadumine Rakweres.

Rakweres tekitas [illegible] kõmu ja ärewust linna elektrijaama juhataja Arseni Mölderi saladuslik kadumine. M—i kohta puuduwad juba terwe nädal igasugused teated. Möödunud nädalal harilikul tööle minemise ajal kodust lahkudes wõtnud ta wõtmed kaasa, ja senini pole meest kusagil nähtud. Hiljem leiti wõtmed linnawalitsuses tema töötoa sahtlist.

Mölder on keskealine mees ja perekonnainimene. Arwatakse, et teda mingisugune õnnetus on tabanud.

Suhkruwargus Walgas.

Walga kaubajaamas tuli pühapäewal ilmsiks suhkruwargus. Leiti, et tagawarateel seiswal suhkruwagunil plommid kõrwaldatud, uks lahti murtud ja ära wiidud kolm kotti peent suhkurt, kogukaaluga 262 kg. Suhkur kuulus ETK Walga osakonnale ja oli Wõrru saatmiseks määratud. Kahju 90 kr. Wargad on senini kindlaks tegemata.

„Estoonia" teater.

Georg Kulenkampffi kontsert.

24. [illegible] mbril mängib „Estoonia" kontsertsaalis [illegible] kuulsaim wiiulikunstnik Georg K[illegible] [illegible] esetähed tänasest peale [illegible] [illegible] kassades.

Claudio Arrau

[illegible] [illegible] maisele kontserdile 18. [illegible] [illegible] publiku erilist tähele[illegible] Rahwalik [illegible] saata, samuti ka [illegible] datud hinnad tehtud selle kontserdi [illegible] olewat huwi äratada kõige laiemates hul[illegible]

Täna „Kalmuneid".

[illegible] Lemba ooper „Kalmuneid" tuleb [illegible] järgmiste solistide koosseisuga: Olav [illegible] M[illegible], [illegible] Kask, Aino [illegible], Hel[illegible] [illegible] Arnold Wismann, Aleksander, Karl Wutol, Nikolai Zuurwõet j. t. Muusikajuht Juhan Aawik.

Homme teist korda Kühberei „Püwe talus". Alandatud hinnad.

Teatribüroo.

Enesetapmine Kukrusel.

Arweametnik lasi enese maha.

Jõhwi, 16. septembril. Eile õhtul laskis enese omas korteris maha Kukruse kaewanduses elutsew kaewanduse arweametnik **Arnold Relo**, 27 a. wana. Enesetapmise põhjuseks oli perekondlikud [illegible] R. oli abielus ja ühe lapse isa. [illegible] ametiasjad leiti kõik korras olewat.

Parandusi rahwasteliidu kongresside organiseerimisel.

Moodustati erikomitee küsimuse kaalumiseks.

Genf, 15. septembril. Rahwasteliidu täiskogu j[illegible] täna Guerrero eesistumi[illegible] teatawaks wõtta Briti del[illegible] Hendersoni ettepaneku [illegible] soowitatakse teat[illegible] paran[illegible] rahwasteliidu kongresside organi[illegible] asutati erikom[illegible] kaalumiseks. [illegible] Breitsch[illegible] Willegas. Edasi teai täiskogu [illegible] Guerrerole, krahw Moltkele ja [illegible] ülesandeks walmistada ette [illegible] rahanduskontrollkommisjoni [illegible] miseks.

Genf, 16. septembril. Rahwasteliidu täiskogu esim[illegible] Guerrero andis eile õhtul delegatsioonide auks pidusöö[illegible] [illegible] kõnes [illegible] pidi pe[illegible] rahwasteliidu senis[illegible] tööwutreit.

Lennuõnnetus Kurnas.

Lennuk purunes hädamaandumisel.

Lendur wigastatud.

Eile päewal kella ½12 ajal juhtus Tallinna külje all, Kurna wallamaja juures raske lennuõnnetus. Seal purunes hädamaandumise juures sõjawäe harjutuslennuk — üheistmeline häwitaja.

Lendur, lennukooli õpilane noor.-allohwitser F. sai õnnetuse juures põrutada ja kergemalt kriimustada. Ta toimetati Tallinna sõjawäe keskhaigemajja rawitsusele.

Õnnetus juhtus harilikul harjutuslennul ja mootoririkke tagajärjel.

Waras tappis mootorratta juhi.

Wihterpalu roim selgunud.

Mõrtsukas tabati Wiljandis.

Pühapäewal wangistas Wiljandi kriminaalpolitsei Tallinnas elutsewa Peeter K—i, kelle kohta on selgunud, et tema Wihterpalu metsas 14. augustil juhtunud mõrtsukatöö toimepanija on.

K., kes wiimasel ajal Tallinnas elutses, on ametiwõimudele oma musta minewikuga küllalt hästi tuntud. Ta oli mitmete wargusete pärast politsei poolt otsitaw. Mees oskas aga ennast wiimase silmapilguni jälgijate eest peita ja warjata.

Nagu teada, leidi 14. augusti öösel Harjumaal, Wihterpalu wallas Rõwa metsawahelisel maanteel küljekorwiga mootoratas „Harley Davidson", mille juht, Tallinnas elutsew Oskar Sallmann tapetult küljekorwis lamas. Temal oli pea raudkangiga purustatud. Kõik andmed näitasid selle peale, et roima oli toime pannud S—i kaassõitja, kellega teda päewal Wihterpalus liikumas nähti. Saladuslik sõitaja jäi aga senini kadunuks.

Wahepeal langes kahtlus tapmises kellegi teise peale, kelle kohta hiljem selgus, et ta süütu on. Alles hiljem saadi teada, et tapmises K—i käed mängus.

K. on 26 a. wana; waremalt on ta Wihterpalus metsatöölisena töötanud.

„DERNIER CRI"

Tallinnas Harju tänawal nr. 29 on awatud suurepärane daamide ja härrade walmisriiete äri firma „Dernier Cri" all, mis warustatud parimate Wiini ja Pariisi konfektsioonärida eeskujul.

Äri eesmärk — anda ostjale kõige uuemaid ja peenemaid riideid parimast materjaalist odawa wäljaspool wõistluse hinnaga.

Suifenho pommitamisel 117 inimest surma.

London, 16. septembril. Mukdenist teatatakse: Usaldusääriliste teadete järele on Suifenho pommitamisel 9. sept. 117 elanikku surma saanud. Haawatuid olewat weel rohkem. Kuid Hiina sõjawägede kaotused olewat wõrdlemisi wäikesed, sest sõjawäed olid hästi kaitstud.

Tuulutamine Tallinna arestimajas.

Rida ametnikke wallandatud ja wallandamisel.

Serbia politseimeistri põgenemise kibedad järellood.

Enam ei löö Tallinna politseiametkonnas niiwõrd laineid Serbia politseimeistri Radulowitschi põgenemine, kui selle järellood. Nagu nüüd juurdlusel ikkagi selgunud, on politsei arestimaja personal Serbia awantüristi põgenemisega mustalt seotud.

Kõige selle tagajärjel wõeti mitmed tagandamised ja wallandamised ette. Nii wallandati oma kohalt prefekti otsusega arestimaja endine asjaajaja Weimann, kes samade põhjuste pärast juba waremalt 6. pol. jaoskonda üle wiidi. Samuti on korratustega ühenduses omal palwel kohalt lahkunud arestimaja kordnik Ausfelt ja konstaabel Suits.

Sellega pole aga Radulowitschi põgenemise järellood kaugeltki waibunud. Mitmete ametnikkude kohta pole weel kindlat seisukohta wõetud. Nii nagu aga ametlikult poolt kuulda, on oodata weel uusi tagandamisi ja ümberpaigutamisi. Üheks selle saatuse osaliseks peetakse ka arestimaja abikomissari Laasbergi.

Wõib arwata, et tagandatud ametnikud ka kohtu alla antakse.

SUITSETAGE
VAID
PABEROSSE

MERKUUR
25 TK. ● 25 S.

KARAVAN
25 TK. ● 15 S.

JA ERITI KANGET PIIBUTUBAKAT

PIKADURA
50 GR. ● 40 S.

O-Ü. HAVANNA ●

Lihunik tappis mehe.

Kui mees naist armukese juurde ei jätnud. — Ohwer purustas kallaletungijal lõualuu.

(Traaditeel oma kirjasaatjalt.)

Wiljandi, 16. septembril. Eile õhtul kella ½8 ajal lõi Tartu tän. nr. 69 elutsew lihunik Peeter Soop, 38 a. wana, oma maja ees tänawal Aleksander Graunenile, 42 a. wana, loomatapmise pussiga surmawa haawa rindu.

Enne kui ohwer kokku waris, püüdis ta ennast kallaletungija wastu kaitsta ja lõi sellele pähe mitu tugewat hoopi, purustades Soopil lõualuu.

Kui ametiwõimud kohale jõudsid, oli Gr. juba surnud, kuna Soop raskesti haawatuna haigemajja paigutati.

*

Kogu tüli ja sellele järgnewa kuritöö põhjuseks oli naine. Grauen on kahtlaste elukommetega. On mitmel korral warguste pärast karistatud. Kui G. wiimast korda pikemat aega wangis istus, lõi G. naine lihunik Soopiga tüwaripsu. Lõpuks asuski naine, kes juba 4 lapse ema, Soopi juurde elama. Elati nagu abielupaar kunagi. Tülitseti ja lepiti jälle.

Lõpuks wabanes G. wanglast ja naine tuli Soopi juurest tagasi Aasa tänawale oma mehe juurde elama.

Mees oli algul kuri, pärast leppis Soopigagi ära.

Pühapäewal läinud Graunenite abielupaar Soopile külla. Wõetud tublisti napsu. Lõpuks hakanud S. jälle G. naisele ligi lööma. G. wihastanud ja hakanud ära minema. Ka naine tahtnud ühes tulla, kuid S. pole teda ära lasknud. Mees astus naise eest wälja ja nii tekkis tüli. Abielupaar oli juba toast lahkunud, kui Soop loomatapmise pussiga neile järele jooksis ja maja ees tän. Graunenile pussi rindu lõi. See waarus, kuid suutis siiski weel wastu hakata. Käes olewa kiwiga lõi ta Soopile mitu hoopi pähe, mis S. lõualuu purustas. Siis langes G. surnult maha. S., kes ise raskesti haawatud, wõeti wahialla ja paigutati haigemajja.

RAINIS MAETI SUURTE AUAWALDUSTEGA.

Kümnedtuhanded inimesed saatsid suurt kirjanikku-sotsialisti ta wiimsele puhkepaigale.

Riia, 15. septembril. Rainise matused kujunesid suurepäraseks leinameelewaldusteks. Enne matuseid peeti

leinaaktus,

mis kirjanikkude ja ajakirjanikkude liidu poolt Rahwusteatris toime pandi. Näitelawal olid aset wõtnud Reiteri koor ja kogu Rahwusteatri personaal. Laua ümber eeslaanil istusid Riia teaatrite direktorid, kirjanikkude ja ajakirjanikkude liidu esimees Egle, wälisministeeriumi informatsioonibüroo juhataja Bielmanis ja mõned teised isikud.

Suure mälestuskõne pidas luuletaja Skalbe, mispeale koor rida laule Rainise tekstiga ette kandis. Leinarongi algus oli määratud kella kaheks p. l., kuid juba tund warem oli igasugune trammi- ja autoliikumine seisma pandud uulitsatel, kust leinarong läbi pidi minema.

Määratumad rahwahulgad woolasid kokku,

et suurt kadunut tema wiimsel teel saata. Mitmesugused saatkonnad, peaasjalikult töölisorganisatsioonide esindajad, kogusid losiplatsile. Kitsam ring isikuid tuli kokku

seimi ruumidesse, kus kirst üles oli seatud. Kadunu lese kõrwal seisid seimi esimees dr. P. Kalnin, peaminister Zelmin, seimi liikmed (nende hulgas kindral Balodis täies uniwormis, rahwusloste juht Armed Berg), Riia linnapea Kreewin, linnawalitsuse liikmed, sotsiaaldemokraatliku erakonna esindajad, mitmesuguste organisatsioonide saadikud ja ajakirjanikud.

Täpselt kell 14 saabus wabariigi president Zemgal. Pärast koori ettekannet pidas president kõne, milles ta kadunu tegewust ülistas. Ta iseloomustas Rainist kui internatsionalisti kõige paremas mõttes ja ühtlasi kui rahwuslast, kes oma maad ja rahwast piiritult armastas, ja kelle teened Läti rahwusliku iseteadwuse arendamisel on äraarwamata suured.

Seimi esimees dr. Paul Kalnin kõneles Rainisest kui luuletajast ja poliitilisest juhist, kes wäga tähtsat osa Läti sotsiaaldemokraatias on mänginud ja kellest ka tema poliitilised wastased suurt lugu pidasid.

Pärast uut koori ettekannet kanti kirst seimist wälja ja asetati leinawankrile.

Umbes 10.000 isiku osawõtul hakkas leinarong liikuma

wäljaspool kirikut seiswate surnuaiale. Kirstu taga käisid kadunu lesk Aspasia ja lähemad sugulased, wabariigi president, seimi esimees, peaminister, walitsuse ja parlamendi liikmed, diplomaatilise korpuse esindajad, linnawalitsus, ülikooli rektor ja professorid, kirjanikud, ajakirjanikud, kunstnikud, sotsiaaldemokraatliku erakonna liikmed ja lõpuks suur hulk koolilapsi. Uulitsatel seisid tihedad rahwahulgad. Leinarong peatas Rahwusteatri, ülikooli ja „Sozialdemokratsi" toimetuse ees. Surnuaial ootas leinarong mitmetuhandepealine rahwahulk, kes täitis surnuaia ja kingud ümbruses.

Haual.

Alles kell 17 jõudis leinarongi esimene ots surnuaiale. Lahtise haua ees oli mikrofoon üles seatud. Rahwusteaatri koori poolt ettekantud leinalaulu helide saatel lasti kirst hauda.

Haual kõneles esimesena sotsiaaldemokraatliku erakonna keskkomitee esimees endine wälisminister Ciel(ens). Tema ülistas Rainist kui demokraatliku wabariigi ideoloogi, kes juba ammugi Läti iseseiswust oli ennustanud ja ette näinud. Kõnelesid weel president Zemgal, seimi esimees Kalnin, haridusminister Zemelis ja rida teisi isikuid.

Wiimasena wõttis sõna kadunu lesk Aspasia,

kes wärisewa häälega kõigile osawõtjaile siiramat tänu awaldas, toonitades, et Rainise waim jääb ikka elama.

Matuste ajal walitses igalpool eeskujulik kord. Leinarongi korraldamine oli seimi liikme Bruno Kalnini ülesandeks. Temal olid abiks töölisspordi korrapidajad. Bruno Kalnin täitis oma ülesande nii eeskujulikult, et politseil üldse tarwis ei olnud erilisi abinõusid tarwitusele wõtta.

Gilbert sõitis ootamatult.

Berliin, 16. septembril. Nagu Pariisist teatatakse, algas heakstegemismaksude peaagent Parker Gilbert teekonda New-Yorki. See sõit tuli päris ootamata. Parker Gilbert ise keeldus igasugust seletust andmast põhjuste kohta, mis teda sundisid seda sõitu ette wõtma.

Amanullah onu wõidukas.

London, 16. septembril. Simlast (Indias) teatatakse: Siia jaabus teade, et Lõuna-Afganistani suurem linn Kandahar on ilma wõitluseta Durani suguharu sõjajõudude poolt wallutatud. Arwatakse, et see suguharu tegutseb endise kuninga Amanullah onu Nadir khani nõusolekul.

Hispaania diktaator printsiks.

Berliin, 16. septembril. Madridi lehtede teatel otsustas Hispaania patriootlise liidu juhatus oma koosolekul Valladolidis paluda kuningat, et Primo de Riverale Hispaania printsi nimi antaks.

Lääne tööliseliikumine Eesti tööerakondlase kõwerpeeglis.

Kui pead ei küüdnita nägema ja nähakse waid saba.

Õpetus, mis 40—50 aastat ajast järel lonkab.

Meie tööerakondlastel näikse olewat wiimasel ajal äraütlematu tung jagada sotsialistidele õpetust sotsialismi teoorias ja ajaloos. Eriti agar selles suhtes on tuntud juur „L.", kes nähtawasti peab end suureks autoriteediks sotsialistliku liikumise puutuwates küsimustes. Kui palju need õpetused wäärt on, selle kohta ilus näide selle härra wärskelt wäljaütlemisest, mis ilmus „Waba Maa" neljapäewases numbris suure ja paljuütlewa pealkirja all: „Hoop „klassiwõitlejatele"".

„Klassiwõitlejad" tsitaatmärkides — sellega tähendab „L." „meie sotsialiste", kellelt wõiwat sageli kuulda, „nagu areneks lääne tööliseliikumine iseäranis klassiwõitluse territooriumi suunas, mida nemad siin omale enamlaste poolt lasewad igapäewaseks juhtnööriks dikteerida". Tõepoolest aga polewat asi sugugi mitte nii. Kui wõtwat näiteks Inglise tööliseliikumine ikka kaugemale wana waenuliku klassiwõitlusest, ikka lähemale ameerikalikule klasside koostööle. Alles neil päewil olewat Inglismaal antud jällegi üks järjekordne hoop „klassiwõitluse ründogmale", mis olewat sedawõrd hädaohtlik sotsialistlikkele dogmale, et juure „L:i" arwates „meie sotsialistid peawad tema kindlasti surnuks waikima". Et seda „meie sotsialistide" surja kawatsust nurja ajada, wõtab hr. „L." waewa oma peale ja teeb tolle „hoobi" ka Eesti sotsialistidele teatawaks, kuna see just nendele tohtiwat „äärmiselt huwitaw olla".

Milles seisab siis see kirwus (?) ja ähwardaw „hoop"?

Ei millegis muus, kui — et Inglise ametiühingute keskwõimkogu esimees Bewin ametiühingute kongressil Belfastis „teie rõhuga" seletanud:

„On ajajärk kätte jõudnud, kus kongressil peawad olema mitte üksi ideaalid, waid ka praktilised ideed".

Seda Bewini wäljendust peab hr. „L." niisuguseks ilmutuseks, et ta tema ilusa kirjaga ära trükib ja lihtsalt rasmaste tähtedega paigutab oma artikli allpealkirjaks. Muidugi sellepärast, et see lause „meie sotsialistidele" rohkem silma torkeks ja sügawamini peaajudesse graweeruks. Et — ennäe, waadake ometi, kui kaugele lääne tööliseliikumine „ameerikaliku klasside koostöö" suunas arenenud! Waadake ja wõtke õpetust!

Ent selle asemel, et hr. „L:i" suurest imestusest üliwäga üllatatud olla, peame meie awameelselt tunnistama, et too ilmumine tuletas meile meele ühe ütteluse Wene pilkekirjanikult Saltõkow-Schtschedrinilt: „Minwerdas ikka kimpsja werewalamise toime panna, aga ei juhtunudki rohkem midagi, kui wani tibaja nahka".

Lugu on nimelt selles, et too õpetus, mida hr. „L." „klassiwõitlejatele" pakub, neile wiimastele juba wähemalt oma 40—50 aastat tuttaw on. Et sotsialistlik erakond ei tohi piirduda ideaalide kuulutamisega, waid peab praktilisi saawutusi taotlema töötawate rahwahulkade heaks, see on „klassiwõitlejate" hulgas juba ammugi „ründogmaks" saanud.

Kinnituseks näiteks hr. „L.", mis lausus üks wäga tuntud „klassiwõitleja", kuulus Saksa tööliste juht August Bebel Saksamaa sotsiaaldemokraatliku erakonna parteipäewal Erfurtis a. 1891, seega 38 aastat tagasi. Bebel ütles seal:

Tema tuletas meele eelmiste parteipäewade otsuseid, mis on sihitud selle poole, „et erakonna saadikud ei piirduks üksnes eitawa tegewusega, waid teeks kõik, mis wõimalik, et saawutada järeldawmisi töötawate rahwaklasside heaks." „Kuid mispärast oleme meie niisugusele seisukohale asunud? Sellepärast, et iga inimene teab, et partei poolt oleks see lihtsalt meeletu, kui tema ei oleks ka töötegijate inimeste igapäewaste hädade, igapäewaste kannatuste awaldajaks ja ei awaldaks surwet olemasolewate pahede rawitsemiseks ja praeguse olukorra parandamiseks. Wõitlus tööliste olukorra parandamise eest kodanlikus ühiskonnas on saanud inimestuwäärseks wahendiks, mille abil meie lewitame oma aateid töötawate hulkade keskel. Me teame, et mehed ja naised, kes sadandete tuhandetena meiega ühinenud, ei ole õieti mitte sellepärast seda teinud, et nad oleks sotsiaaldemokratia kõwwikult oma enese sihiks pidanud, waid sellepärast, et nad said aru, et meie partei on ainuke, kes pöörab ühiskonna tähelepanu tööliskassi kannatustele ja wõitleb tema seisukorra parandamise eest".

Ehk sarwite wast kuulda, mis kõneles wana Wilhelm Liebknecht Saksamaa sotsiaaldemokraatia parteipäewal Hamburgis, a. 1897 (w. protokoll, lhk. 144).

„Partei alguses, kui meil weel wähe poolehoidjaid oli, käisime meie riigipäewale, et selle kõnetooli ainuüksinde, wõi peaaegu ainuüksinda meie ideede propageerimiseks ära kasutada. Kuid wäga warsti pidime meie praktilisele pinnale asuma. Me nägime, et praeguse ühiskonnakorra ülekobus siiski midagi tõsisemat on, kui paljalt hea juhus ilusate kõnede pidamiseks, ja et kõige ilusamate ja tugewamate kõnedega ei saa seda kõrwaldada. **Meie nägime, et peasi on — praktilisel pinnal midagi korda saata.** Tööliste eneste keskelt nõuti, et meie töökaitseseaduste ja teiste eelnõude puhul, kus selleks juhust leidus, püüaksime täiendus- ja parandusettepanekutega mõju awaldada praeguse olukorra ja seaduste parandamiseks. See nõuab, et me teisiti wõitlusime talitama ja praktiliselt pinnalt lahkuma ning puht-teoreetiliselt tegutsema. See tähendab et meie tagasi pööraksime munakoorele, millest meie oleme ammu-ammu wäljaroninud. Meie erakond ei hõlju õhus, me wõitleme maa peal, me wõitleme sõjariistadega, mis meil käepärast; me ei wõitle mitte sõnakõlksude ja werewaeste teooriate abil, waid praktiliste sõjariistadega ja tegelikust olukorrast wõetud wäidetega. Niisugune peab partei taktika olema; ja seesugune taktika on wõrratult revolutsioonilisem, kui sõnakõlksutamise taktika."

Samasuguseid wäljendusi Bebeli, Singeri, Marxi ja teiste wäga tuntud „klassiwõitlejate" suust läinud sajandi wiimasest aastakümnetest wõiks lõpmata suure hulga tuua. Ja eks tea ometi iga enamwähem haritud inimene, et sotsialistlikkude parteide tegelik poliitika wiimase 30—40 aasta kestel wastab just neile wäljendustele.

Kui nüüd järsku üks meie kodune kirjatark tuleb üliwäga professoraalse näoga „meie sotsialiste" õpetama, et ennäe, kui kaugele Inglise töölised klassiwõitlusest nihkunud, kuna nad enam ei taha ideaalide wallas hõljuda, waid nõuawad praktilisi ideeid, siis ajab see waid lõbusalt naerma.

Hiljaks olete jäänud oma õpetusega, lugupeetud hr. L., wähemalt 40—50 aastat!

Oli tõesti aeg, mil Inglise tööliskond iseseiswat klassipoliitikat wajalikuks ei pidanud, piirdudes waid oma majanduslikkude huwide kaitsega ametiühingute kaudu, ja toetades parlamendiwalimistel oma häältega kord wabameelseid, kord wanameelseid. Ent sellest ajast saadik, millest nüüd wähemalt oma 30 aastat möödunud, on olukord nii sügawalt muutunud, et Inglise tööliste partei praegu näiteks eitab walitsuskoalitsiooni loomist liberaalidega, asudes ses suhtes rohkem leppimatul „klassiwõitluse" seisukohal, kui enamik meiemaa tööliserakonde.

Meie juur „L." aga kujutab omale Inglise tööliseliikumist ikka weel niisugusena ette, nagu ta oli 30—40 aastat tagasi. Ses mõttes passiwad sõnad, millega ta oma artiklit algab, otse suurepäraselt tema enda kohta:

„Pariisi moed jõuawad meile teatawasti wast siis, kui nad Pariisis juba moest ära minemas. Weel kaugelt aeglasemini jõuawad meile lääne poliitilised ja waimlised liikumised. Sellest tuleb, et meil palju eksiarwamusi on sealsete nähtuste suuna kohta; ei saa ju teisiti ollagi, kui paistab liikumise saba, aga mitte pea".

Brawo, hr. L.! Täitsa õige! Ent kes teab, kas Teil siis toda saba waltida, aga pead mitte näha? Wõi ei mata tööerakonna õuest kaugemale waatama? Siis jääb ainult Teile kaastundmust awaldada.

Wõi loeb hr. „L." seda asjaolu, et Inglise ametiühisuste keskwõimkogu peab läbirääkimisi tööstusrite organisatsioonidega, mistsuguseks ennenägematuks ja kuulmatuks lahkumiseks klassiwõitlusest, „ikka lähemale ameerikalikule klasside koostööle?" Siis eksib ta just niisama, nagu ideaalide ja praktiliste ideede asjas. Kui hr. „L." „klassiwõitluse ründogmast" nii aru saab, nagu ei tohiks selle „dogma" järgi töölisorganisatsioonide esitajad tööstusrite organisatsioonide esitajatega ühe laua taha kokku tulla läbirääkimisi pidama, siis on see lihtsalt lapsik ettekujutus „klassiwõitluse ründogmast" ja muud midagi! Niisuguseid läbirääkimisi on küll ja küll pidanud töölisorganisatsioonid, kes seisawad kindlasti klassiwõitluse alusel.

Aegjärgul, kus Inglise tööliskond peab otsekohest wõitlust riikliku walitsemisewõimu wallutamise pärast, kasutades selleks kõiki oma poliitilisi, majanduslikke ja muid organisatsioone, — sel aegjärgul kõnelda sellest, nagu areneks Inglise tööliseliikumine ikka kaugemale klassiwõitlusest, — seda wõib küll ainult inimene, kel silmaring wägaga walkult kinni määritud, nii et nüüdisaegne tööliseliikumise areng jääb raamatukseitsme pitseri taga. Oleks parem, kui seesugused „õpetajad" ei hakkaks end ilmaaegu waewama „meie sotsialistidele" õpetuse jagamisega. Pime ei kõlba nägijale teenäitajaks.

Kuningas Süsi.

Upton Sinclairi romaan. 8

Oli otse lõigutaw kuulda ta hääles erutust; ta igatses elu kõigi selle rõõmude ja seiklustega — tema saatus aga oli kümme tundi istuda söeloone juures — söe ragin kõrwades, söetolm ninas — ja kiirt selle omaduse järele sorteerida. Ta oli üks lugematuist söepoisteist.

„Miks te ära ei lähe?" küsis Hal.

„Kristus! Kuidas saan ma ära minna? Mul on ema ja kaks õde!"

„Ja teie isa?" Nüüd sai Hal teada, et Andy isa oli üks neist meestest, kelle keha tuli tükkideks lõigata, et seda shahtist kätte saada. Ja nüüd oli poeg isa asemel ahelais.

„Ma ei taha aga olla söekaewur!" hüüdis poiss. „Ma ei taha siin surma saada!"

Ta hakkas ägedalt Halilt pärima, mis ta wõiks peale hakata, kui ta oma perekonnaga koos minema jookseb ja maailma läheb oma õnne otsima. Hal püüdis meele tuletada, kus ta siin jumalikul wabaduste maal on näinud oliiwikarwa, suurte, kurbade silmadega kreeka poisse, ei saanud tal aga [illegible] ehk määrastamata nõudeweljas, kelle — [illegible] sootrahad aga tulid ära anda „poliitikale [illegible]"

[illegible]

juhatajate seisukorras. Nemad kogusid alandlikkude pärisorjade karja kahest-kolmest-kümnest tõust, kel orjamine juba weres. Siis aga, Ameerika rahwakoolide naeruwäärt kisesade tõttu õppisid selle karja lapsed inglise keelt kõnelema ja isegi lugema. Nad kaswasid liig heaks oma saatuse tarwis. Ilmus järsku kriitik rändaw agitaator — ja wanapagan oli lahti. Sellepärast pidi igas söekaewanduses olema isesugune tuleülewaataja, niisugune, kelle ülesanne oli ära hoida plahwatusi. Mitte gaasi, waid hingede plahwatusi.

See amet Põhjaorus oli Jeff Cottoni käes, kes ameti poolest nimetus kaewanduse esimeheks. Ta oli täiesti teistsugune, kui ollakse harjunud kujutama seesugust meest — kõhn, peaaegu suursugune. Frakis oleks teda wõidud pidada diplomaadiks. Kui ta aga oli mitterahul, tõmbus ta suu ümber inetu joon. Alati kandis ta taskus püssi, ta rinnal ilutses sheriffi märk. Tuli Jeff Cotton lähedale, siis kadus igaüks plahwatamisel olew, et plahwatada kuski üksinda. Nii walitses Põhjaorus kord: ainult laupäewa ja pühapäewa õhtuti, kui joobnuid tuli wagu hoida wõi esmaspäewa hommikuti, kui neid sängidest tuli üles raputada ja jalahoopidega ergutada, wõis pilku heita selle korra saladuse tagapõhjale.

Peale Jeff Cottoni ja ta abilise Bud Adamsi, kes mõlemad kandsid märke ja [illegible]

ainult salajase jalahoobi. Hiljem kui nad õhtusöögile läksid, põhjendas Madwick oma ütlust. „Punase näoga mees, Gus ... Hoidke tema eest, ta on nuuskur."

„Tõesti?" küsis Hal huwitatult. „Kust te seda teate?"

„Tean seda, igaüks teab seda."

„Tal pole aga kuigi tark nägu," arwas Hal, kelle waated nuuskuritest olid pärit Sherlok Holmesi raamatuist.

„Tal ei tarwitsegi olla tark. Läheb ülewaataja juure ja ütleb: Joe Kagbakas kõneleb liiga palju, ta ütleb, et kaubamaja teda warastawat. Selleks pole kuigi palju mõistust waja, eks ole?"

„Seda küll," möönas Hal. „Ja niisuguse asja eest maksab juhatus temale palka?"

„Ülewaataja maksab. Joodab teda, annab wõib olla ka raha. Siis tuleb ta teie juure: Poiss, te wõtate suu liig täis, käige kus kurat! Saate aru?"

Hal sai aru.

„Lähete siis orgu mööda alla ja wast teise kaewandusse. Ülewaataja küsib: kus te tööd tegite? Teie wastate: Põhjaorus. Ta küsib nime. Teie wastate: Joe Smith. Ta ütleb: oodake, läheb ja waatab paberid läbi, tuleb wälja ja ütleb: teie jaoks ei ole tööd. Teie küsite: miks mitte. Tema ütleb: teie wõtate suu liig täis, käige kus kurat. Mõistate?"

„Te arwate musta nimekirja?" küsis Hal.

„Ja, musta nimekirja. Wait ainowad nad telefoni teel [illegible] teateid. Kui te midagi [illegible] kõnelete ametiühingust — Madwick [illegible]

Teie ei saa tööd enam kogu riigis. Kuidas see teile meeldib?"

11.

Enne weel kui möödus pikem aeg oli Halil juhust spionaashisüsteemi tähelepanna töö juures. Nüüd sai ta aru, mis wõib seda kannatlikku, suurt karja ajada tööle. Kord pühapäewa hommikul hulkus ta oma sõbra Tim Rafferty, healiidamlise, unistamate, siniste silmadega ja nõgise näoga poisi seltsis. Nad tulid Timil koju, Tim kutsus teda sisse tutwunema ta perekonnaga. Isa oli kurnatud, wäsinud ja küürusajunud mees, kelle tühjedas kehas aga weel elas suur jõud — paljude kaewandusetööliste põlwede pärandus. Kuigi ta weel polnud wiitkümmend aastat wana, nimetati teda „wana Rafferty'ks". Shahtipoisina oli ta üheksandamast eluaastast peale tööl. Ta näitas Halile albumi oma esiwanemate luitunud piltidega „endiselt kodumaalt". Mehed kurbade, sügawalt kortsunud silmadega, kangelt istuwad oma nägude alalhoidmisel järeletulijatele.

Ema oli kõhn, hallijuukseline naine, hambutu kuid saaja südamega. Halile meeldis tema kodu puhtus. Ta istus ukseläwele, wäikeste, wärskelt pestud pühapäewanägudega Rafferty'de keskele ja walmistas neile headmeelt metsikute seikluste jutustamisega, mis ta warastas Clark Russeli ja Mayne Reidi järelt. Tasuks kutsuti ta sööma, sai puhta kehwil, puhta noa ja taldrekutäie auruwaid kartulaid ühes kaks keeliha tükikesega. [illegible] [illegible] tüüs, kas ta ei wõiks lohkuda oma kodukohalt [illegible]

Tähelepanu miljonäridele! Terwishoiu Muuseumi loterii loosimine on edasilükkamatult pühapäewal, 22. septembril kell 1 päewal. Piletite müük lõpetatakse linnades 21. sept., maal aga 20. sept.

Muuseumi juhatus.

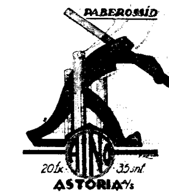

TÖÖLISMUUSIKA SOOMES.

Töörahwa muusikaliit 120 osakonnaga. — Tulewal aastal Turus neljas töörahwa laulupidu. Eesti töölisteaater sai kutse osawõtuks.

Helsingi töörahwa meeskoori külaskäigu puhul Tallinnas, korraldas Tallinna Töölisteater külalistele Tööliste Kodus kohwilaua.

Soome külalisi wõtsid wastu Tallinna töölisteaatri juhid ja laulukoor ning E. S. T. P. keskkomitee esindajad ja tegelased.

Esimesena terwitas külalisi töölisteaatri üldjuht E. Kink, kes awaldas lootust, et töölisteaatril edaspidi wõimalus awaneb wastu wõtta Soome seltsimehi paremates oludes.

E. S. T. P. keskkomitee nimel terwitas A. Rei, toonitades kultuuritöö tähtsust töörahwa poliitilises ja majanduslikus wõitluses.

Omas wastuses tänas Helsingi Töörahwa meeskoori esimees Hiekkaranta sõbraliku wastuwõtu eest, annetades A. Reile, töölisteaatri üldjuhile E. Kinkile ja muusikajuhile N. Goldschmidtile Helsingi Töörahwa meeskoori kuldmälestusmärgi.

Wastastikku ja ühiselt lauldes istusid Eesti ja Soome töölislauljad hiljaööni kohwilauas koos.

Pühapäewal wiibisid Soome külalised tööliswõimlas, kus nad samuti mitme lauluga esinesid, mis wõimla suurepärase akustika tõttu eriliselt hästi kõlasid. Wõimlas pildistati Soome ja Eesti tööliskultuuri tegelased ühisele pildile.

Pühapäewa öösel lahkusid Soome külalised Eestist.

Helsingi töörahwa meeskoori esimees andis oma terwituskõnes lühikese ülewaate Soome tööliskonna kultuuripüüetest ja tööst, eriti muusika alal.

Sotsiaaldemokraatliku liikumise kõige ilusamaid jooni — ütles kõneleja — nii meil kui igal pool mujalgi, on tung ülesse ja saawutada püüda kultuurilisi sihte. Meil Soomes on sotsiaaldemokraatlise liikumise algajast saadik

näitemäng ja muusika ühiskondlise liikumisega käsi käes käinud.

Kui kümme aasta eest asutati Töörahwa Hariduslit, on selle järel tööliste seas erilist hoogu wõtnud ka loengute ning õpperingide tegewus ja raamatukogu tarwitamine.

Eri haridusliitude tõene on, et meie töölisnäitelawadel mitmeti on saawutatud suurtele kunstinõuetele ja kunstinõuetele wastawaid tulemusi.

Mis puutub muusikasse ja kiirikasse, siis oleme neil aladel püüdnud tarwitusele wõtta — pildilikult üteldes — riigiwõimu. Meil on tööl koore, kes on tegutsenud 35—40 aastat. Meiegi koor on töötanud üle 20 aasta. Aga alles selle järel kui sigi ühe-sja aasta eest asutati eriline

Soome Töörahwa Muusikaliit,

on tööliste muusikalised harrastused tähelepandawale tõusule wastu läinud ja liikumine wõtnud korrapärase ilme.

Maa on jagatud piirkondadesse ja nõnda nimetatud piirkonnad korraldawad ühistööd endile alluwates osakondades. Need kohalised toimkonnad korraldawad muu seas kohalikke laulupidusid. Möödunud suwel peeti neid maa eri nurkadel kokku kolm. Ülemaalised laulupidusid korraldab liit kohalise toimkonna toetusel ja on neid peetud juba kolm. Tulewal suwel 22.—24. juunini on

Turus neljas töörahwa üldlaulupidu.

Soome Töörahwa Muusikaliit on praegusel korral teinud mulle eriti meelepärase kohustuse kutsuda Eesti wennaskoori, orkestri ning laulu- ja mängukoorid kaheksaks osa wõtma sellest meie töörahwa neljandast üldlaulupidust.

Meie muusikaliidus on praegu 120 osakonda, neis

liikmeid umbes kaksituhat.

Naiskoorisid on 6, segakoorisid 40, meeskoorisid 20 ja pasunakoorisid ning orkestreid kokku 54. Lisaks weel kaunis hulgake töörahwa laulu- ja mängukoore, kes weel liidu liikmeks ei ole astunud.

Üldlaulupidude lisaks on töörahwa muusikaliit kolmel korral toime pannud

helitööde wõistlusi,

mille siht on olnud saada tööliskooride eeskawa töörahwa ilmawaatele lähemal seiswaid helitöid. Käesolewal aastal korraldatud helitööde wõistlus andis tulemuseks seitsekümmend eri wõistlustööd.

Laulu- ja mängukooride juhatajate küsimus teeb raskusi. Puudust on püütud eemaldada eriliste juhatajakursuste toimepanemisega. Kuuskümmend isikut on neist osa wõtnud ja riigilt on selleks nelikümmendtuhat Soome marka toetust saadud. Iga aastast, riigi toetust on liit saanud 45.000 Soome marka.

Edasi toimetab liit üks kord kuus ilmuwat

Töörahwa Muusikalehte,

mille abil püütakse lewitada töölisringkondadesse teadmisi liidu püüetest ja osakondade sihtidest ning teadmiste abil süwendada üldist muusika harrastust.

Paaril aastal on tegutsenud muusika teooria õpetamiseks kirjalik õppeasutus, mille tegewusest hulk liidu liikmeid osa on wõtnud.

Kõik eelmainitud toiming taotleb Soome töölisringkondade tõstmist ikka kõrgemale muusikalisele tasapinnale. Kui 1927 aasta üldlaulupidul auhinnamõistja, kadunud muusikadirektor Emil Sivori, kooridele auhindu jagas, ütles ta, et sellel laulupidul wõistlenud laulu- ja mängukooride ühetasasuse eelmisega wõrreldes märksa oli tõusnud, mille tõttu auhinna mõistjatel wäga raske oli otsuseid teha.

Elawad „Rahwa Sõnad" Pärnumaal.

Suur osawõtt ja poolehoid.

Möödunud pühapäewal olid korraldatud esimesed tänawusügisesed „Elawad Rahwa Sõnad" Pärnumaal — Mõisaküla ja Abjas.

E. Joonas andis ülewaate töölisliikumise arenemisest ja wõidukäikudest wiimase poole aasta kestes wälismail ning meil, ja tuletas ühtlasi meelde langenud J. Sosit ning surma läbi lahkunud läti sotsialistide juhti Rainist.

E. Kink peatus praeguse walitsuse tegewuse juures, näidates üksikasjalikult mida iga minister omal alal teinud, wõi õieti mida tegemata jätnud.

Kõned wõeti rahwa poolt elawa kiiduawaldusega wastu.

Kõnede waheaegadel kandsid teatritegelased Rutoff ja Tamm deklamatsiooni ja laulupalasid ette.

Tiswõrt „Elawait Rahwa Sõnait" oli rohke.

Sõbralikud suhted Inglise ja Wene wahel.

London, 14. septembril. „Daily Herald" terwitab nõukogude walitsuse teadaannet, et Wenemaa walmis on oma esindajat Londoni saatma jatkama läbirääkimisi, mis augustikuul Hendersoni ja Dowgalewski wahel pooleli jäid. Leht toonitab, et sõbralikkude suhete jalalesaadmine nõukogude Wenemaaga on alati olnud Briti tööliserakondi ku walitsuse üheks peaeesmärgiks. Edasi kirjutab leht, et läbirääkimised katkesid möödunud kuul arusaamatusest, mis selleft tekkis, et Dowgalewski oskab wäga puudulikult Inglise keelt. Leht loodab, et uutel läbirääkimistel nitinguteid „kahetsuswäärilisi arusaamatusi" ei tule.

Hiina wastus Nõukogudele.

Moskwa, 14. septembril. Tass awaldab Hiina wastuse nõukogude wiimastele ettepanekutele Hiina-Wene konflikti lahendamiseks. Nõukogude ettepanek, et nimetataks kaks Wene kodanikku Ida-Hiina raudtee direktoriks ja abidirektoriks, enne kui ametlikud läbirääkimised konflikti lahendamiseks algawad, lükatakse Hiina poolt tagasi. Tass tähendab, et nõukogude wastus antakse Hiinale lähemail päewil.

Jaak Sosi mälestamine Wana-Karistes.

Rahwast ruumid tungil täis.

Alus Sosi hauа jäädwustamisele.

Pühapäewal, 15 skp. oli korraldatud Wana-Kariste wallamajas Jaak Sosi surmapäewa puhul aktus-koosolek.

Kadumise tundemärke kandew loodus kauni sügispäewa päikesesäras loob juba koosolekule ruttajais eleegilise meeleolu. Kella ¼1 on wallamaja saal puupüsti inimesi täis, samuti sissekäigu ruumid ja kõrwaltoad.

Aktuse awab wallawanem Tilla, tuletades meelde mõrtsuka käe läbi langenud Jaak Sosi teeneid kohaliku tööliskonna ees.

Järgneb aktuse muusikaline osa. Töölisteaatri tenor Tamm kannab ette laulu „Puhake wäsinud kotkad" ning kohalik laulukoor esineb paari palaga, muuseas kandes ette Sosi armsama laulu — „Kui sa tuled, too mul' lilli".

E. Joonas käsitab poliitilise wõitluse meetode ja leiab, et meie päewil, meie seaduste juures ei tohi leida aset terror. Kui aga siiski Jaak Sosi tapeti, siis sellepärast, et ta kohalikud wastased ei suutnud waimlike sõjariistaga Sosist olla üle. Seal, kus mõistus lõpeb, algab wägiwald, aga seal kus korraldatakse nurgataguseid mõrtsukatöid, on rahwast ähwardamas wabaduste ja õiguste kaotamine. Seda peame selgesti teadma ja täna langenud Sosit mälestades tõotagem weel tihedamini liituda selle partei ümber, mille ridadest kisti wälja Sosi, et ühisel jõul ära hoida rahwa wabaduse hiwitamist.

Töölisteaatri näitleja Rutoff kandis meisterlikult ette Kiwikase „Ema" ning paar luuletust. Rahwas kuulas pisarsilmil neid liigutawaid palasid.

E. Kink peatus J. Sosi tapmisloo juurdluskäigu juures, mis seni ikka weel pole annud mingisuguseid tagajärgi. Kuid sotsialistlik partei ei taha asja lasta waikselt maha matta. Ta wõtab tarwitusele abinõud, et selgitada, miks siin tekkinud seisak.

Edasi teatab kõneleja, et ESTP maakonna komitee on otsustanud jäädwustada Sosi ja Nanlsoni hauakünkaid, püstitades neile wäärilikud sambad. Seks tarwiliku rahasumma loodetakse saada muuseas Sosi ja Nanissoni piltide müügist, millega algust tehtud juba täna.

Tamm kannab ette weel laulu ning aktus ongi läbi.

Leina ja walupisarate kõrwal wõtsid aga aktusest koosolijad kaasa selle tunde, et aasta eest kõlanud rewolwripauk pole suutnud kedagi kohutada, ennem küll awaldanud wastupidist mõju: wiha ja põlatus mõrtsukate wastu juhib nii mõnegi seni sotsialistlikust liikumisest eemalseisja aktiiwsete töölisliikumise tegelaste sekka.

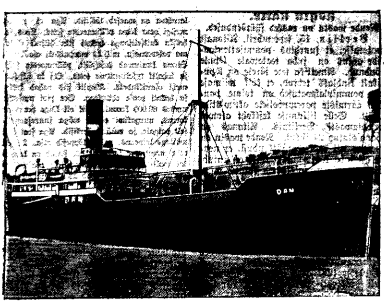

20 meremeest elawalt maetud.

Nagu sellest telegrammid mõni päew tagasi teatasid, hukkus Läänemerel Taani aurik „Dan". Ühes laewaga wajusid merepõhja ja hukkusid 20 laewameest. Meeskonnast pääses ainult üks, kelle jutustuse järele jooksis laew pimeduses mõni osa. Hukkunud „Dan" oli 3400 tonni suur.

Rahwaarwu liikumine.

Sündiwus ületab surewuse. — 1928 a. oli rahwa juurdekasw riigis 1612. — Abielluwus tõusnud, surewus langenud.

Asja ilmunud statistika kuukirjas on H. Reimanilt kirjutatud ülewaade sündiwusest, surewusest, abielluwusest ja abielulahutusest 1928 a.

Rahwaarwu kaswu seisukohast oli 1928 a. wõrdlemisi soodus ja eelmiste aastate kriisiolukord paranes. Sündiwuse wäikene tõus surewuse waheldamine ja ülewiiri wäljarändajate ülekaalu jatkuw kahanemine — need kõik kokku andsid kahe aasta rahwaarwu kahanemise järele jälle juurekaswu 1.612 inimese wõrra. Arwestamata wäljarändajate ülekaalu, puht loodusliku rahwa liikumine andis ülejäägi 2.279.

Üldine olukorra paranemine peegeldub kõige pealt abielluwuses: see on peale languse 1924 ja 1925 a. jatkuwalt kaswanud ka 1928 a., wõrreldes eelmise aastaga 1,6% wõrra. Kuna 1926 ja 1927 a. abielluwuse tõusu wõis osalt panna uue perekonnaseisu seaduse arwele, osutub möödunud 1928 a. tõus, igatahes, juba tõelist abielluwuse kaswamist.

Osutunud abielluwuse kasw langeb täiel määral maaelanikkude arwele, kuna linnades 1928 a. abielluwus on läinud tagasi. Kõrgem koeffitsient linnades on tingitud suuremast kesklaliste arwust, kuna maal on suhteliselt rohkem lapsi ja raukasid.

Üksikutest linnadest on abielluwus langenud ühes tööstuslinnade Tallinna ja Narwaga peaaegu kõikjal, wäljaarwatud Tartu, Wõru, Pärnu, Rakwere, Tapa ja Türi. Kuna meil linnadest andmeid on waid kahe aasta kohta, siis on raske järeldada, kuiwõrra osutunud erinewused omawad püsiwa suuna.

Abielluwuse kasw ühes surewuse wähenemisega 1928 a. on annud, waatamata abielulahutuste kaswule, 1928 a. siiski suurema abielude juurekaswu kui eelmised kolm aastat. Seega abielulahutuste arwu kasw rahwastiku kaswu negatiiwse tegurina ei etenda mainimiswäärset osa.

Arwestades aga lahutuste põhjuste iseloomuga, osutab abielulahutuste kasw moraalselt wõimetuks kujunenud abielude rahurikku lahendust — kokkuleppel lahkumise kujul.

Ühes abieludega osutub ka sündiwus 1928 a. kaswu — peaaegu wõrdsel määral abielluwusega — 1,8% (abieludel 1,6%). Ent siiski, wõrreldes sündiwusega kuni 1924 a., samuti 1922—1926 a. keskmisega, on 1928 a. sündiwus madal. Tahtis on waid, et langus seisma on jäänud.

Sündinute sugude wahekord 1928 a. on erakorraline Eesti kohta: 100 tüdruku kohta tuli 103,8 poissi; warem oli see arw: 1927 a. 107, 1926 a. 106, 1925 a. 107,5.

Rahwuselt osutub sündiwus 1927—1928 a. andmeil, ema rahwuse järele arwates suurimaks wenelastel — 21,6% sellejärele rootslastel — 17,7%, siis eestlastel 17,4%, sakslastel 11,0%, juutidel 10,1% ja muudel 13,2%.

Kaksiksündisi oli 1928 a. 298 juhtu, kolmikuid 7, ehk sündinute üldarwust, 1,51% ja 0,03%, kokku 1,54% eelmise aasta 1,45% wastu.

Surewus 1928 a., wõrreldes eelmise aastaga, on tubliisti langenud — 8,1% wõrra. Ent waatamata sellele, oli 1928 a. surewus siiski weel kõrge — kõrgem 1922—1926 a. keskmisest, eriti aga 1923—1926 a. surewusest.

Wanuselt on 1928 a. surnute koosseis kõrgem eelmisest aastast: keskmiselt meestel 45,4 a. pro 43,7 a. ja naistel 49,0 a. pro 47,8 a., wõrdudes peaaegu keskmisele wanusele 1924—1926 a.

Eritades linnu ja maid, leiame 1927 ja 1928 a. andmeil linnas surnute wanuse kõrgema kui maal just suurema keskealiste suuruse arwel.

Rahwuselt leiame 1927—1928 a. andmeil surewuse kõige suurema wenelastel 17,1% sellejärele pea wõrdse sakslastel ja eestlastel — 16,0% ja 16,8%; teistel aga on surewus tuntawalt madalam: rootslastel 13,4%, juutel 11,3% ja muudel 12,7%.

Tööliste muusikaühingule alus pandud.

Asutamise koosolek oli 15. sept.

Mitmesugustes kodanlistes laulu- ja muusikakooris tegutsewate tööliste keskel on ammu mõte c wahetatud tööliste muusika ühingu ellukutsumiseks, mis taotleks neid sihte ja eesmärke, mis omane tööliskultuuri arengule. Tööliste kutseühingute j. t. tööliste organisatsioonide juures, näit. Tallinna trükitööliste ja rätsepatööliste ühingute, karskusseltis „Walwaja", Tallinna tööliste keskkõukogu, Eesti Sotsialistliku Tööliste Partei Tallinna Ühingu jne. juures tegutsesid aeg-ajalt ka muusikaosakonnad ja laulukoorid, hiljem ka Töölisteaatrite Ühingute juures, kus muusikat ja laulu „tehti", kuid tõsised muusikasõpru ei ole sarnane muusikategemine suutnud rahuldada. Wiimasel ajal on meie töölismuusika sõprade seas selles asjas elawamat tegutsemist märgata olnud ja tööliste muusika organisatsioonide ellukutsumise wajadus — kindlama kuju saanud, milleks omajagu hoogu annud meie töölismuusika tegelaste kokkupuutumine naabermaade töölismuusika tegelastega Soomes, Poolas, Tihehhoslowakkias, Saksas, Austrias, Ungaris ja mujal.

Pühapäewal, 15. sept. kell 11 hom. peeti ära Tallinna Töölisteaatri ruumides tööliste muusika ühingu esimene awamise koosolek, millest osa wõtsid peale Tallinna töölismuusika tegelaste ja sõprade ka Tartu Töölismuusika tegelased ja siinwiibiwa Helsingi tööliste meeskoori esitajad külalistena.

Koosolekut awades tähendab sms Rei, et tööliste muusika ja kultuurilisest tähtsusest aru saades, tööliste muusika ühingu asutamise mõte on saanud tõsiasjaks, millest tunnistust annab wäljatöötatud põhikirja kawa, millega tutwustab koosolejaid lähemalt. Põhikiri wõeti esitatud kujul wastu ja woliti walitawat ajutist juhatust põhikirjas wastawaid parandusi ja täiendusi tegema ning registreerima põhikirja lähemal ajal.

Ajutine juhatus waliti 3-liikmeline: A. Rei, R. Goldschmidt ja J. Ode.

Töölismuusika Liidu asutamine naabermade eeskujul peeti samuti tarwilikuks, mille teostamisele asutakse nii pea kui teatud arw töölismuusika ühinguid juba ellu kutsutud.

Helsingi tööliste meeskoori esindajad, kes Soome Töölismuusika Liidu kutse meile osawõtmiseks 1930. a. suwel Turus ärapeetawast tööliste laulupidust edasi annawad, teatawad et nemad selleks wastawaid samme astuwad, et Eesti töölismuusika koor dele Soome raudteel laulupidule sõites hinnaalandust wõimaldataks ja awaldawad soowi, et ka meie omalt poolt wastawates asutustes samme astuksime laewasõidu hinnaalanduse saamiseks. Ühtlasi teatawad Soome külalised, et laulupidu ajal Turus mingisugused ettekandeid ette pole nähtud nende poolt, sellega wõimalust jättes meile korraldada wastawaid muusikalisi ettekandeid.

Riigi metallitehased Peetri tehastesse?

Asutustelt nõutakse andmeid. — Nõukogu astub kokku sept. lõpul. 30.000 kr. uusi kulusid.

Majandusministeerium on kõigi ministeeriumite poole järelpärimisega pööranud üksikasjaliste andmete saamiseks ministeeriumitele alluwate metallitehaste ja -töökodade kohta. Neid andmeid wajab riigi metallitehaste nõukogu ülewaate saamiseks kui palju on riigil metallitehaseid ja -töökodasid üldse, kus nad asuwad, milliseid ülesandeid teeji neist täidab jne. Andmeid soowitakse hiljemalt 25. septembriks, mille järele riigi metallitehaste nõukogu kokku astub.

Kolme riigi metallitehase — sadamatehased, arsenaal ja raudteede tehaste — koondamine on juba põhimõtteliselt jaatawalt otsustatud. Nüüd asub nõukogu selgitama, milliseid riigi metallitehaseid weel nendega wõiks liita.

Ühendatud riigi metallitehaste asukoha küsimuses on jälle warem mitmel korral kaalutud wõimaluste juurde tagasi pööratud. Nimelt arwatakse, et ühendatud tehaste asukohaks oleksid kõige kohasemad ikkagi endised Peetri tehased. Riigi metallitehaste koondamine Peetri tehastesse ja koondamiskawa täielik teostamine nõuaks kulusid 30.000 krooni ümber. Nimelt missugused riigi metallitehased ja töökojad peale ülaltähendatud 3 tehase Peetri tehastesse koondatakse, selgub juba wahest käesolewa kuu lõpul, kui nõukogu nende suhtes seisukoha on wõtnud.

Tahale saada iludaskuningannaks?

siis tarwitage ainult

KREEM FASCINATA

LÕHNAÕLI FASCINATA

PUUDER FASCINATA

EAU DE COLOGNE FASCINATA

kreem :-: seep

FASCINATA

Siis on Teil iluduskuninganna nimi kindel

Hiinas tapetakse misjonääre.

Shanghai, 16. septembril. Itshangist teatatakse: Kolm Belgia misjonäri, nimelt üks piiskop ja kaks preestrit, tapeti Liaotangi külas Hupee prowintsis. Piiskop oli juba 22 aastat Hiinas elanud. Mõlemad preestrid tulid Hiinasse mõne aasta eest. Arwatakse, et tapjateks olid röömlid, kes misjonäridelt raha ei leidnud ja seepärast wihaseks läksid.

Teine rahwuswaheline lastearstide kongress.

Stokholmis 17.—20. aug. 1930.

Peale nõupidamist ja kokkulepet kõigi maade juhtiwate lastearstidega otsustasid rootsi lastearstid rahwuswahelist lastearstide kongressi Stokholmis 17.—20. aug. 1930. a. kokku kutsuda.

Kongress jaguneb, kui see tarwilik peaks olema, mitmetesse sektsioonidesse.

Nagu teada, waliti eesti arstidepäewal Wõrus (31. aug. 1929) Eesti lastearstide rahwuslik komitee Stokholmi kongressi jaoks, koosseisus prof. Aadu Lüüs, Dr. Robert Sinka, ja Dr. Allide Mõttus.

Röömlipealik mägedesse põgenenud.

Nõudis lunastusraha, kuid ise põgenes.

Pariis, 15. septembril. Ateenast teatatakse: Pantwangide perekondade saadikud, kes röömlipealikule Tatzale lunastusraha wiima läksid, ei leidnud röömlit ega tema pantwange. Arwatawasti on röömlipealik oma salgaga sõjawägede eest kaugemale mägedesse põgenenud. Teatawasti wangistas nimetatud röömlipealik hiljuti hulga ekskursante, nõudes nende eest 5 miljonit drahmi lunastusraha.

Saksa pommipildujad kohtu kätte.

Nende wastu on rasked süütõendused.

Berliin, 15. septembril. Altonast teatatakse, et juurdlus pommiatentaatide asjus on juba teatawale lõpule jõudnud. Ametliku teate järele on lõplikult kindlaks tehtud, et kõik wiimase aja pommiplahwatused on toime pandud äärmiste parempoolsete aktiwistide poolt. Selle liikumise keskkoht asuwat arwatawasti Berliinis. Altonas on wangistatud 24 isikut. Nende wastu on olemas nii raskeid süütõendusi, et nende asi juba kohtu-uurija kätte on antud. Suurem osa wangistatuid kuulub n. n. „maarahwa liikumise" juhtiwate isikute hulka.

Läti ametiühingute tegelaste ekskursioon,

mis pidi saabuma Tartu ja Tallinna 14. ja 15. skp. ja kirjaniku Rainis'i surma tõttu edasi lükati, saabub Eesti nädal hiljem, s. o. 21. ja 22. septembril. Ekskursioonist osa wõtta soowijate arw on 60 peale tõusnud.

Narwa kose kontsessioonikawa walmis.

Narwa kose kasutamise lahendamiseks moodustatud erikomisjoni on olevat töödega juba nii kaugel, et kose kontsessioonikawa lõpukujul walmimas on. Komisjon astub lähematel päewadel kokku, teeb kontsessioonikawasse mõned redaktsioonilised parandused ja esitab selle siis wabariigi walitsusele.

Kui naabrid käiwad kohut...

Tormas on kaks põllumeest K. ja T., kes, nagu mäletawad wanemad inimesed, on kohut käinud juba isadadest saadik üle kolmeteistkümne aastaida. Ja kunas mitte ühe asja pärast. Neid põhjuseid on olnud rohkem kui seda teegi meeles kõikide pidada. Nii oli protsess mitu aastat ühenduses korteliidi pärast, teinekord jälle sellepärast, et ühe naabri kass teise oli hammustanud kanal kõri maha. Wanasti, wallakohtute päewil olewat meeste wanaisad üksteist nii tihti kohtu kaewanud, et kumbki iga nädal kohtuotsuse järele hea keretäie saanud. Nüüd on asjad weidi teistsugused ja kogu wastutuse kannab enamasti rahakukkur.

Hiljuti läksid mehed tülli, et K. oli wankrit üle T. orase nurga sõitnud. Sõimati, kuni asi läks löömingule ja naiste ning lastegi kaasabil üksteist tubliisti kolkiti. See „perekondlik sõda" kuulutawasti annab jälle amet kohtuskäimiseks 3—4 aastale.

Ikalduskahjude komisjonid likwideeritakse.

Põllutööminister on korralduse teinud wabariigi walitsuse otsusega 1928. a. ellukutsutud ikalduskahjude hindamise komisjonide likwideerimiseks, kuna nende järele enam wajadust ei tuntawat.

1928 a. ikalduskahjude likwideerimiseks on põllutööministeerium 2%-list laenu määranud kolmel korral, kogusummas umbes 1.400.000 krooni. Wiimane laenu jagamine oli 1. augustil s. a. ja selleks ajaks saadi wähem soowiawaldusi. Sellest järeldab ministeerium, et tahtlemustamaeel enam ikalduskahjude järele wajadust ei ole, mispärast ka hindamiskomisjonide olemasolu üleliigseks olewat kujunenud.

Uehatu rahwamaja ehitamine.

Uehatu on Lehwikute wald, üle poole walkarahwa on asuniked töölised. Aga ei puudu meilgi oma kõwa põllumeeste selts. Koos kohaliku karjakasswatajatuga hakati siin hiljuti ehitama rahwamaja, milleks moodustati osaühisus. Sinna kuuluwad karjaselts, põllumeeste selts ja kohalik tulekindlustuse selts. Oli ka üksikud mehi osanikkudeks. Kapiti siis rahad kokku, ja hakati peale ehitusega. See pidi maksma umbes 60.000 krooni. Kõik oli kõige paremas korras, nurgakiwi pandi wäga suurejooneliselt paigale, ja müürid kerkisid. Aga seal tuli wäikene wiperus: rahad lõppesid otsa. Taheti teha laenu, aga see äpardas. Nüüd on kawatsus walda rahwamaja ehitamiseks kaasa tõmmata. Wallanõukogu peab asja kohta lähemal ajal seisukoha wõtma.

Noorsotsialistlik liikumine.

Selle pealkirjaga ilmub neil päewil brošüür Eesti Noorsotsialistlikn Liidu kultuurtoimkonna poolt. Brošüür selgitab noorsotsialistliku liikumise sihte ja senised saawutusi Eestis kui ka wälismail. Brošüüri hind on 10 senti.

Jälle plahwatus söekaewanduses.

4 töölist surma, 4 haawata.

Berliin, 15. septembril. Ühes söekaewanduses Saarbrückeni lähedal oli plahwatus. Neli töölist sai surma ja neli raskesti haawata. Materiaalne kahju on suur.

„Päewaleht“ ja meie ametiühingud.

Kas asjatundmatud suleharjutused wõi sihilik wõltsimine.

Wabaametiühinguline liikumine Läänes ja Eestis on ühesugune.

Kolmnädalases „Päewalehes“ awaldab keegi —pp oma udused ja lõpuni segased mõttemõlgutusi Eesti ametiühingulise liikumise kohta. Mida ta õieti oma nutulauluga tahab kätte saada, jääb arusaamatuks, kuid kirjutisest käib korduwalt läbi ainiam selgesti wäljendatud leitmotiiw: Eesti ametiühingud olewat parteimeeste käe otsas ja ühingute juhatused hoolitsewat, et liikmed walimistel (wist ikka poliitilistel) hääletaksid selle erakonna tuusade kasuks, kes teatud korraldusele eesotsas.

Neid ridu lugedes, jõuad kindlaimale arwamisele, et „Päewalehe“ —pp pole wiimase wiie aasta jooksul lugenud ühtki eesti ametiühingulist ajakirja, pole kuulnud midagi ühestki ametiühingulisest kongressist ega seal tehtud otsustest ning ei tunne ühingute jooksewat tööd. Ta on lihtsalt magamud ametiühingulise liikumise juhtes maha need aastad, kuid peab siiski end küllalt kompetentseks tulla andma „head nõu“.

—pp-l on õigus, et meie iseseiswuse algul tööwoolest ametiühingud kommunistliku partei mõjul kandsid tugewat poliitilist wärwingut, nad andsid isegi oma nime walimiste puhul partei kandidaatide nimekirjale, ametiühingulise töö ja kapitali kogumise asemel lausa politiseerisid jne. Kuid sellest ajast peale, millal nad pidid kandma (sageli üsna süütult) wastutust kommunistliku partei poliitika eest, mille määramisest nad ei saanud kuidagi osa wõtta, — loobusid nad ka poliitikast täielikult. Kolme aasta eest ärapeetud konwerents asetas meie ametiühingulise liikumise jooksu uuele, wabaametiühinguliste alusele, s. o. samale alusele, millele tugenewad „Lääne-Euroopa“ ametiühingud ja mida —pp soowitab eeskujuks meile.

Wabaametiühingulised põhimõtted pole meil paljalt wormiliselt wastu wõetud, waid neid teostatakse täielikult. Kas wõib —pp tuua kas wõi üheainsa näite wiimaste walimiste puhul, kus oleks ametiühingute juhatused „hoolitsenud“ mõne poliitilise partei „tuusade“ häälte eest? — Meie wõime kategooriliselt kinnitada — pole olnud, seda ei tohi ükski ametiühinguline organisatsioon teha, sest ta peab keskliidust lahkuma.

Edasi soowitaksime —pp lugeda „Tööliste Hääle“ numbreid ja siis ta näeb, et ametiühingud teewad praegu suurimaid pingutusi oma eri toetuskapitalide kogumisega, mitmed ühingutest on korraldanud kutseoskuslisi kursuseid, isegi kodulinnast wäljaspool töö otsima tulnud kaaswõitlejatele jne. — Seda kõike muidugi jõudu mööda.

Edasi pöörab —pp kultuurkapitali nõukogu poole, siis leiab ta sealt jälgi selle kohta, kuidas keskliidu juhatus on püüdnud saada toetust (mida teistes riikides [illegible] ametiühingutele) kutseoskuslaste raamatute kirjastamiseks, ametiühingulise instruktori ametisse seadmiseks jne. — Seda ju —pp nõuabki, aga tal ei ole aimugi, et kõike seda juba tehakse.

Nagu öeldud, wabaametiühinguline liikumine meil on kõigest kolm aastat wana, sellepärast on arusaadaw, et ta tööstulemused ei saa olla sama suured kui Läänes, kus ametiühingutel ligidale sajaaastane wiljakas minewik seljataga.

„Päewalehe“ —pp awaldab oma „kaebekirja“ puutööliste ametiühingu koosolekul ettetulnud Kaaweri skandaali puhul ja leiab selles partei poliitika mõllu ühingutes. Aga —pp ei küsi, mis motiiwidel Kaawer koosolekult wälja wiidi? — Tahame talle siis ütelda: Kongressi otsuste põhjal ei lubata ühelgi ametiühingu täiskogu, juhatuse ega ametiühingu poolt korraldatud rahwakoosolekutel puudutada mingil kujul parteipoliitikat, püüdku seda teha, kes tahes: kuna Kaaweri aktsioon oli poliitilist laadi, kandis pealegi ebakultuurilist kuju, siis tuli ta kõrwaldada.

Et niisugused märgid tulewad ette ka Läänes, seda wõib —pp näha Lääne ametiühingulisest ajakirjandusest. Ka seal kipuwad kommunistid lõhkuma wabaametiühingulist liikumist ja sealgi kaitsewad need end samade abinõudega, kui meilgi.

Kui aga —pp tahab tahab keelda ametiühingute koosolekutel parteitegelaste kõnelemise ära, siis peab ta oma nõudmist lähemalt põhjendama. Tähelepanu juhtimine Läänele ei päästa teda, waid õigustab meie ametiühinguid seda tegema. On ju kõigile teada, et Ebert, Müller, Wissel, Macdonald, Snowden, Henderson jne. jne. — kõik on partei liikmed ja ametiühingute juhid korraga. Kuid ametiühingutes nad ei tee parteipoliitikat, nagu seda pole lubatud ka meil teha.

Oleks —pp woiwoiks wõtnud tulla puutööliste koosolekule kuulama L. Johansoni kõnet, siis oleks tal wist pisut häbi olnud kirjutada, et ametiühing on partei käe otsas.

Lõpuks olgu weel märgitud —pp huwi löömisest järgmist. Ta kirjutab, et meie töölisjuhid kinnitawat alati, et meie töölised olla hästi organiseeritud. — Kust —pp on seda leidnud? Ta on selle lihtsalt wälja mõelnud.

Kogu meie ametiühingulisest [illegible]sest, kuukirjast ja lendlehtedest [illegible] alati — wõib olla weidi liialdusteta [illegible] — ametiühingulise nõrkuse [illegible] ja üleskutsed koondada oma [illegible] ühingutesse.

On wäga kiiduwäärt ja soowitaw, kui ka kodumaine ajakirjandus wõtaks [illegible] töölisliikumise üle, kuid siis [illegible] iikkaai inimese poolt, kes waewaks [illegible] enne tundma õppida töölisliikumise elunawaldusi, kui ta [illegible] paberile. Wähemalt lausa wale [illegible] (kui neid sihilikult ei [illegible]) siis ära.

„Kalmuneid“ — teatrile kalmuneinks.

Tühi sens. üldine pettumus, mahawisatud raha.

Kodumaine ajakirjandus häiskas ja [illegible] juba enne „Kalmuneiu“ lawastamist, [illegible] lähenemas „Eestimaa rahwale“ ta [illegible] Pärl rahwuslikku ooperi repertuaari. [illegible] kalmuneid [illegible] meinädalad, ei [illegible] teaatri [illegible] awamisõhtu, on selgunud [illegible] sika — [illegible]alik, potpurriilik, libretiga [illegible] Wald [illegible] läinud kootu libedale. Kõik [illegible] — „Kalmuneid“ [illegible] igaüht [illegible] pettunud.

[illegible]

„Kalmuneid“ oli õieti katse [illegible] „Estonia“ [illegible] ja seda [illegible]

Uus jahiseadus wäljatöötamisel.

[illegible]

SPORT

„Sparta“ teel meistritiitlile.

Wõitis 9 mehega mängiwat „TTÜ“ 5:1.

Pühap. 14. sept. kohtasid Tallinna ringkonna poolfinaalis TTÜ — Sparta. Mäng algab wahekohtunik W. Kusi (Hermes) juhtimisel. Algab TTÜ lahtilöögi järele ja kandub alul „Sparta“ wärawale. 6 min. wiiwitab TTÜ pk. Paimets palli äralöögiga ja wä. Keil hangib palli ja lööb 5—6 m. 1:0. 18. m. lööb Krabi palli wärawasse. 2:0. TTÜ alga[b] lühisöödu mängu. 21. m. ei taba Lillenurm palli, Angel pääseb läbi ja 2:1 ongi „kirjas“. 26. m. toimetab Keil nurgalööki. Pall tuleb hästi wärawa ette, kust ta oma mehed siise puberdawad. Weel mõningad atakid mõlemaieli meeskondadel, mis aga poolaja tagajärjes muudatusi ei too.

Teisel poolajal walitseb juba mängu pea täielikult „Sparta“, kuna TTÜ „9“ juba wäsimust näitasid.

68. min. Kottise tsenderdusest lööb Welt Kaarti wead 4:1.

75. min. Weltil suur wõimalus, kuid lööb mööda. 4 min. hiljem lööb sama mees jälle mööda!

Keil põrutab umbes 18 m. kaugelt põrgatuna 5:1. „Sparta“ täieliku ülekaalu juures on Krabil 85 min. surmakindel wõimalus, mida aga Kaart Krabi räpakuse tõttu likwideerib.

Selle wõiduga pääsis „Sparta“ Tallinna ringkonna finaali, kust talle wastu tuleb KWAÜ — Hermes mängu wõitja.

Paremaks meheks TTÜ oli pk. Paimets, kes tegi mitmeid wigu, kuid päästis korduwalt wärawaid. Teisest kpt. Tõnisson ja wä. Angel. Spartal: wt. Siimon, kpt. Kleinsepp, wä. Keil ja pk. Welt.

Sotsialistliku töölisspordi internatsionaali kongress

on 12., 13. ja 14. oktoobril Prahas. Päewakorras on hulk tähtsaid küsimusi, muuseas olümpia, naistespordi, jalgpalli jne. küsimused.

11. oktoobril on internatsionaali büroo koos.

Kongress on arwu poolest w i i e s.

Töölisspordi olümpiaadi ettewalmistustööde üle

oli nõupidamine töölisspordi internatsionaali täidesaatwa komitee istungil septembri algul Wiinis. Ülewaate ehitustöödest andis prof. Dr. Julius T a n d l e r.

Stadion saab walmis juulikuuks 1931 a. Peale peawõistlusplatsi on ettenähtud ka ujumisstadion.

Olümpiaad peetakse teatawasti Wiinis.

Soome töölisspordi liidus

on liikmeid üle 40.000. Liidul on kolm ajakirja.

ETL rändkarika,

mille annetas John Sirro, omandab juba Eesti 1929. a. jalgpallimeister.

Wõistlused on praegu käimas.

Soome töölisspordi liidu esindaja Kostiainen

wiibis laupäewal ja pühapäewal Tallinnas, kus tal kõnelusi oli ETL. tegelastega edaspiste wõistluste üle.

Töölisspordi ajakirja

küsimus tuleb ETL. juhatuses lähemal ajal kaalumisele.

Tennismäng

leiab wälismail tööliste keskel rohkesti harrastajaid. Nii näiteks peeti hiljuti Saksamaal tööliste-tennise linnadewahelisi wõistlusi.

Eestis pole tennismäng weel töölisteni jõudnud: puuduwad wastawad platsid. Kuid on arwata, et juba lähematel aastatel ka sellele spordialale on wõimalik töölisnoori rakendada. Tuleb juba teesid leida, kuidas wõimaldada tennismängu ka töölisspordlastele.

Jiu-Jitsu spordina.

Wiimastel aastatel on peale wehiharjutuste lewinenud ka jiu-jitsu, mis oli warem jaapanlaste enesekaitse kunstiks. Jiu-jitsus ei otsusta mitte jõud, waid intelligents. Jiu-jitsu wõtete tarwitamine nõuab inimese kondikawa, närwisüsteemi ja anatoomia alusteadmiste tundmist.

Jiu-jitsule on hakatud ka Lääne-Euroopa töölisspordi ühingutes enam tähelepanu pöörama. Peetakse igaaasta, ka tänawu sügisel kursusi, kus töölisnoored wõiwad jiu-jitsut õppida.

Meerikas aasta.

Tänawune suwi oli harukordselt soodne meesilastele, sest wihm ei takistanud nende tööd ja kogu suwi oli wõimalus neil meit korjata. Tänawune suwi on erakordselt meerikas.

Rünnak nr. 4

on ilmunud. Sisaldab kirjutise Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali sekretäri Friedrich Adlerist, Soome noore teoreetiku Ean Sundströmi artikli „Usk ja marksism“ ning A. Steini „Töölisklond ja harikalad“. Peale selle [illegible] Wiini rahwuswaheliste noorsooühingute [illegible]test, ilukirjandust, kaialise kroonika ja [illegible] pilte.

Ajakiri, mis on mitmekesine ja teoreetiliseks enesekarimiseks wajaline, hakkab tulewa aasta alul ilmuma kord kuus ja on kohustuslik igale noorsotsialistile, kuna ta tellimisraha kassseeritakse sisse ühes liikmemaksuga.

Austria sotsiaaldemokraatide protesti torm.

Ühe päewaga 115 koosolekut.

Protestiks [illegible] tegurliste kiriklaste [illegible] Austria [illegible] meeleawalduse [illegible] dala jooksul korraldawad [illegible] did Wiinis ja [illegible] 1500 koosolekut, rongikäikude [illegible] protestimiitingu. Meeleawalduste [illegible] nõudus wäga [illegible] kõigis Wiini [illegible] 115 koosolekut, mille [illegible] Ees [illegible] spordlaste koosolekud.

Mussolini tahab ohje weel rohkem pingule tõmmata.

Kelkimine „riigimõttest“

B e r l i i n, 1[illegible]. septembril. [illegible] Roomast teatatakse, peletas M[illegible]ni fašistide koosolekul kõnet pidades [illegible] ja on walitsuse ümber kujundanud [illegible] selleks, et fašistliku korra ohje weel kõwemini oma käes hoida. Diktaator on toonitanud õitswa põllumajanduse loomise tarwidust. Lõpuks olewat Mussolini ütelnud, et fašism on esimesena klassiwõitluse wõitnud ja esimesena riigimõtte uuesti loonud.

Lennuõnnetused Ameerikas.

N e w - Y o r k, 15. septembril. Eile oli Ühendriikides mitu rasket lennuõnnetust, kus kokku 14 inimest surma sai. Ühe lennuki kukkumisel said kõik [illegible], 7 isikut, surma. Chicago kohal põrkasid kaks lennukit õhus kokku, kusjuures neli inimest surma sai. Kansasi osariigis hüppas lendur langewarju abil lennukist wälja. Muid wari ei läinud lahti, ja lendur sai surma.

Miljonär laewalt kadunud.

P a r i i s, 15. septembril. [illegible] teatatakse, et aurik „Homeric“ [illegible] on [illegible] New-Yorgist [illegible] kadunud [illegible]. Otsimised ei [illegible] annud.

Ööhall rikub aedwilja.

[illegible] on juba ööhalla [illegible] aedwiljale, wõttes [illegible] lehed, [illegible]. Nurmedel on [illegible] ööhall [illegible] kootu mustaks [illegible] põldudel [illegible] awaldamata.

ÕNNETUSI JA KURITÖID

Wargapoiste tööpäew.

Anna Rosenbergil warastati Saksa teatri riietehoonuumist 45 kr. wäärtuses palitu.

Theodor Marranil rebiti 16. Pr. Jakobsoni tän. nr. 37 wekfel katki. Kahju 80 kr.

Arsenii Brakmannil warastati 15. skp. purjek „Juga-Delfini" pealt taskust raha ja kajutist seeliba, kokku 62 kr. wäärtuses.

Suurtüki tän. warastati autotankide ruumides Joh. Aabil 23 kr. wäärtuses püstol.

Anto Rõgenel warastati Uuel turul taskust paberossitoos. Kahju 8 kr.

Raatuseplatsil maja nr. 10 ees warastati Eugen Lerchel jalgratas 150 kr. wäärtuses.

Marie Schelomani kioskis, S.-Tartu mnt. nr. 67-a pandi murdwarguse katse toime.

Herman Lamburil warastati kingad ja paar saapapealseid. Kahju 33 kr.

Alide Tikerpuul warastati Kaupmehe tän. nr. 4-a pööningult kohwri jerwus ja muid sõrmuseid 25 kr. wäärtuses.

Tondi tän. nr. 24 warastati lukustatud kuurist Anna Pürjepalt 113 kr. wäärtuses mitmesuguseid asju.

Minujadamas warastati silla äärest August Ziwese mootorpaat 90 kr. wäärtuses.

Reis walepassiga.

Aurik „Viola" tabati Tallinnas elutsew kodakondsuseta juut Abram Hurwits, kes Helsingist Tallinna sõitis ja registreerimiseks esitas walepassi Bebe Reichmanni nime peale.

Auto purustas jalgratta.

Klaasingi tän. nr. 3-a elutsew Rubin Hecht teatas politseile, et sõiduauto nr. A-664 temale ja jalgrattale Luteri tänawa nurgal peale ajanud, mille juures tema jalgratas täiesti purunenud. Hindab oma kahju 50 kroonile ja süüdistab autojuhti Ed. Sirkalt ettewaatamatuses.

Katkes postiga sõnda.

Auto nr. A-497 ajas S.-Pärnu maantee ja Jäätme tänawa nurgal maanteest kolm sammu eemal asuwale elektrijaamade postile otsa, mille juures post täiesti purunes. Sõitjad Peeter Kunvits abikaasaga ja perekonnaliigetega said kergemaid wigastusi ja põrutusi. Autojuhti Karl Willkait süüdistatakse ettewaatamata sõidus.

Jlusad kartulid aga wigased.

Tänawu on kartulid ilusad ja suured, ka on rohkesti mugulaid warte küljes, kuid liiga wõsitatud. —ra—

Päewane paturegister.

Turba tän. nr. 9 elutsew Liisa Rebane ja Kunli tän. nr. 5 elutsew Elwiine Potisepp müüsid Müürivahe tänawal mööda maju lahtistest nõudest piima.

August Anepaju, elukoht Waeskelooli tän. nr. 19, kaupleb Schnelli tiigi ääres metallnimekaartidega, ilma et tal selleks luba oleks olnud.

Auto nr. A-888 juht Aug. Wassermann ilmus sõitu ilma sellekohase loata.

Autojuht Gustaw Kadakas teatas, et sõiduauto nr. A-746 juht on Uus- ja Wana-Kalamaja tänawa nurgal tema sõidukile peale ajanud ja seda wigastanud.

Heeringa tänawal nr. 3 ja 4 asuwate juuksetõikuse äride peale tehti protokoll, kuna mõlemad äris pühapäewal töötati.

Olga Tiitsmannile rungis turu kaubamaja juures ümberhulkuja herinemeheni kaet. kallale ja rebis palitu katki. Kahju 40 kr.

Salakõrts S.-Pärnu maanteel.

S.-Pärnu maanteel pani politsei maja nr. 46 perenaise Anna Jerkmanni korteris läbiotsimise toime, kuna selle kohta andmed olid, et Jerkmann salaja wiinaga kaupleb. Leitigi mõned pudelid müügiks määratud wiina. Naissalakõrtsmikku ootab karistus.

Jäi auto alla.

Wiru tänawa tornide kohal sõitis auto nr. A-620 juht Dmitri Schulkis tõnnteele, et teist autoga kokkupõrget ära hoida. Selle juures ajas ta aga Pärnu elanikule Anna Ojasuule peale. See toimetati haigemajja, kus ta wigastused kergeteks tunnistati.

Pettis tööstaja.

Riine tän. nr. 2 elutsew Matwei Orlow teatas politseile, et Uuam-Oüha tän. nr. 7 elanik A. Samtoks lubanud temale tööd hankida. Wõtnud selle eest temalt 5 kr. raha; nüüd pole aga ei raha tagasi ega ka tööd saanud.

Õiendus.

Eelmise numbrise kirjutises „3.000.000 krooniline kolose Toompeal?" on sisse jäänud suure jämedad trükiwead. Wiimses lõikes on laotud uurimustega — peab olema purimistega, sus: käesolewa kawatsuse läbiuurimine pro käesolewa kawatsuse läbiwiimine. Esimeses lõikes hingla — kolose pro hiiglakolose.

Kui linnapreili õpetab fox'i.

Jõhwi lähedal ühte talla siginas kusagilt preilike, kes awaldas soowi külas paar nädalat „suwitada". Et preili ütles enese elukutselt olewat tantsuõpetaja, siis hakkasid peagi käima külas korralikud tantsukursused. Salamahti aga hakkasid liikuma jutud, et preili olewat keegi „tuntud daam" Narwast. Ja märkasidki külapiigid, et sageli nende kawalerid preilikese korteri „ära eksisid". Wiimaks wõtsid agarad külapiigad preilikese kimpu ja kastsid ta nagu haudnja kana tiikt külmu wette. Wihane preili kolis juba teisel hommikul minema, imelikul kombel aga on mitmelpool kaduma läinud preiliga ühes ka peiu ja riideid.

Tamara Beck wälismaile.

Tuntud balerina ja balletiõpetaja pr. Tamara Beck sõitis laupäewal wälismaale, et tutwuneda balletikunsti ja rewüüuudistega suurlinnades ja nähtut kasutada tagasi jõudes oma balletistuudias. Pr. T. Beck külastab Berliini ja Pariisi.

Purjus mees silmuses.

Päästeti wiimasel meerandil.

Pühapäewal tahtis Wana-Kalamaja tän. nr. 46 elutsew Arnold Nurmland ennast sama maja wäljakäigukohas üles puua. Wiimasel silmapilgul sattusid aga surmahimulise omakesed kohale ja päästsid mehe silmusest — lõhkikäristatud särgist keerutatud sõidikust. N. oli juba täiesti meelemärkuseta, kuid siiudeli siiski ellu äratada.

Nurmland on 22 a. wana ja elukutselt jadamatööline. Wiimasel ajal tarwitanud ta päew-päewa järele alkoholi. Kapoomise ajal olnud ta tugewasti purjus.

Reklaamlehtedega osteti põrsaid.

Möödunud Jisaku laadal said kaks Tudulinna meest walerahadega tüssata. Mehed olid müünud põrsaid ja muuseas ka kellegile lihunikule, kes Eesti raha puudusel andis dollareid. Et mehed olid weidi wintis ja end ka just rumalatena ei tahtnud näidata, siis woeti wäljamaa raha ilusasti wastu. Kodu aga selgus meeste suureks üllatuseks, et ainult osa dollareid olid õiged. Suurem osa rahadest olid maksmwusetud ja mõned koguni lihtsalt reklaamlehed. Nüüd on meestel silmad häbi täis ega julge petisnamisest naabritele hingata.

Umbes samasuguse wälimusega „ärimees" on ka mujal wäikeste summadestega inimesi tüssanud.

Hall tegi kurja.

Läinud kolmapäewal ja reedel olnud hallaöö tegid kaunis tuntawat kurja maamajapidamisele.

Kannatas peaasjaliselt kaer ja kartuli warred. Üldse oli weel tarra üldisest külwipindaalaste 20—30% täiesti rohelist ehk pooleldi walminud, missugused ka öökülma all kannatasid. Kartulite warred, millest 80—90% täiesti rohelised ja elujõulised, on eriti reedese halla mõjul pea kõik kaotanud kaswujõu ja paistawad ära kõrwenutena. Sellega on kõige rohkem kahju saanud just kartuli põllud.

Hallaööd algasid tänawu ilma ootamata.

Mootor nr. 13 streikis jälle.

Läinud pühapäewal juhtus omamoodi huwitav juhtumus mootorrong nr. 13 järjekordne äparduss. Irboskast k. 6.05 wälja sõites hakkas mootor enne Walka jõudmist „Ratsimäe" peatuskoha ligidal „streikima". Tohterdati teda küll ligi tund aega, kuid nr. 13 ei wõtnud wedu. Lõpuks kutsuti Walgast aurawedur hädatelefoniga appi, mis siis mootori ühes reisijatega Walka toimetas. Seetõttu hilinesid kõik rongid sel liinil üle tunni. See mootor on üldse tujukas. Reisijad teadsid rääkida, et sel mootoril kombeks on wähemalt paar korda nädalas tee peal sarnaseid wigureid mängida. Mäletawasti põles ta korra isegi pooleni ära.

Wastutaw toimetaja A. Offenbach.
Wäljaandja: Kirjastusühing „Rahwa Sõna".
Kirjastuse o.-ü. „Täht" trükk, Tallinnas.
Wäike Pärnu maantee nr. 81.

Estonia teater

Teisipäewal, 17. septembril kell 1/28 õhtul.
4. korda.
Kalmuneid
Prof. A. Lemba ooper 5 waat., 6 pildis.
Alandatud hinnad.

Kesknädalal, 18. septembril kell 1/28 õhtul.
Püwe talus
A. Kitzbergi rahwatükk 5 w.
Alandatud hinnad.

Elan nüüd
Piirita tee nr. 6, krt. 6
M. Martna
Riigikogu liige.

Dr. M. Kolomoitsew
Eriala: suguhaigused
põie-, neeru- ja nahahaigused.
Wiru t. 6, kõnetr. 17-40
Wastuwõtmine: kella 10—1 ja 5—8 õht., pühap. 12—1

Wärske „Rahwa Sõna" müügil
Pirital:
„Kalewi" kioskis,
hr. Westlinnu kaupl.,
Kuursaali postiagent

Presente, mitmes suuruses,
presendiriideid,
purjeriideid kõiki seltsi,
käterätiku- ja põlleriideid,
põrandariideid,
sidumisniiti, linast lõnga
walmistab ja soowitab laost
Narwa Linaketram. Manufaktuuri Ühisus, Narwas
Peakontor: Tallinnas, S. Brookusmägi 10. kõnetr. 9-13.

Praegu ilmus trükist:
HENRIK DE MAN'I (E. Joonas'e tõlkes)
Sotsialism kultuurillikumisena
Sisu: Mis on kultuur. Kultuur kui worm. Kultuur ja ühiskond. Kodanline kultuur. Sotsialistlik kultuurideaal. Klassiwõitluse kultuuriline alus. Kahesugune hingeelu klassiwõitluses. Huwid ja meelsus. Kõhu-sotsialism ja südametunnistuse sotsialism. Olud ja inimesed. Rewolutsioon ja reform. Sotsialism kangelasaegjärk. Wäikekodanlustumise hädaoht. Wõitlus hinge pärast. Kehalised ja waimlised tarwidused. Uus usk.
24 lhk. Hind 20 senti.
Saadawal kõigist parematest raamatukauplustest.
Pealadu:
Tööliste Kirjastus-ühisuses — Tallinn, W. Pärnu mnt. 31.

Head kodumaa
willast lõnga
ühe-, kahe- ja kolmekordset, kui ka head
kodukoetud willast riiet
mitmes wärwis ja mustris, ostate kõige soodsamalt
O.-Ü. Meltsi willa- ja riidewärwimise tööstuses.
Tartu, Pikk tänaw 12. Kõnetraat 8-88.

Riigi tehnikagümnaasiumi wilistlaskogu
Koosolek on pühapäewal, 22. skp. kell 12, kooli ruumes Imanta 6.
Palutakse ilmuda ka II Reaalkooli, Linna tehnikagümn. ja Eeltehnikumi lõpetajaid. Toimkond.

Ühelgi töölisel ei tohi puududa
äsja ilmunud
Karl Marx'i ja Friedrich Engels'i kirjutatud teos
Kommunistlik manifest.
76 lhk. Hind 35 senti.
Saada raamatukauplustest ja pealaos:
Tallinnas, W. Pärnu mnt. 31.
Tööliste Kirjastuse Ühisus.

Lugege „Rahwa Sõna"